

Briuselis, 2020 12 09
COM(2020) 795 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

ES kovos su terorizmu darbotvarkė: numatyti, užkirsti kelią, apsaugoti, reaguoti

I. ĮVADAS

Europos Sąjunga yra unikali **laisvės, saugumo ir teisingumo** erdvė, kurioje kiekvienas asmuo galėtų būti tikras, kad jo laisvė ir saugumas yra garantuojami ir gerai apsaugoti. Sąjungos pagrindas yra demokratija, teisinės valstybės principas ir pagrindinių teisių, ypač teisės į privatumą, saviraiškos laisvės, religijos laisvės ir pagarbos įvairovei, laikymasis.

Pastaruoju metu Europoje įvykdyti išpuoliai aiškiai priminė, kad terorizmas ir toliau akivaizdžiai kelia tikrą pavojų. Kadangi ši grėsmė kinta, mūsų bendradarbiavimas kovojant su ja taip pat turi tapti kokybiškesnis. Atsižvelgiant į tai, kad teroristų tinklai yra tarptautiniai, tenka taikyti tvirtus kolektyvinius ES lygmens metodus, kurie padėtų apsaugoti ir ginti mūsų **pluralistinę visuomenę, bendras vertybes ir europietišką gyvenimo būdą**. Piliečiai turi teisę saugiai jaustis savo namuose ir gatvėse, taip pat internete. ES tenka svarbus vaidmuo siekiant užtikrinti saugumą.

Šis poreikis ypač aktualus dėl to, kad **Europos Sąjungoje teroristinių išpuolių tikimybė tebėra didelė**. Džihadistų grupuotės „Da'esh“, „Al-Qaida“ ir su jomis susijusios arba jų įkvėptos grupuotės ir toliau kelia grėsmę¹. Vis didesnę grėsmę kelia smurtiniai dešinieji ir kairieji ekstremistai. Kinta ir išpuolių pobūdis. Didžiąją daugumą pastarojo meto išpuolių atliko pavieniai asmenys – dažnai menkai pasirengę ir su lengvai prieinamais ginklais, jie kėsinosi į žmonių minias arba didelę simbolinę reikšmę turinčias vietas. Nors tikėtina, kad pavieniui veikiančių asmenų išpuoliai ir toliau vyraus, negalima atmesti ir sudėtingesnių išpuolių tikimybės. ES taip pat turi būti pasirengusi naujų ir besiformuojančių technologijų, pvz., piktavališkais tikslais naudojamų bepiločių orlaivių, dirbtinio intelekto, cheminių, biologinių, radiologinių ir branduolinių medžiagų, keliamai grėsmei. Radikalių ideologijų ir teroristų orientavimo medžiagos sklaida spartėja naudojant internetinę propagandą, o naudojimas socialine žiniasklaida dažnai tampa paties išpuolio sudedamąja dalimi.

Per praėjusius du dešimtmečius **Europos bendradarbiavimas kovos su terorizmu srityje** nuolat gerėjo ir sustiprino valstybių narių gebėjimą užtikrinti savo piliečių saugumą. Turime plačius keitimosi informacija tinklus, kurių veiklą vykdyti padeda vis sąveikesnės ES duomenų bazės ir glaudesnis policijos ir teisminis bendradarbiavimas. Tai padeda tarpvalstybiniu mastu sisteminti informaciją. Taip pat apsirūpinome galingomis priemonėmis, padedančiomis užtikrinti, kad teroristai neturėtų galimybės rengti išpuolius (pvz., tokiose srityse kaip šaunamieji ginklai, sprogstamųjų medžiagų pirmtakai, terorizmo finansavimas ir kelionių terorizmo tikslais kriminalizavimas). Šių iniciatyvų įgyvendinimo padėtis išdėstyta **Saugumo sąjungos pažangos ataskaitoje**². Vis dėlto turime dvigubai aktyviau vykdyti bendrą darbą, visų pirma siekdami pasipriešinti ekstremistinių ideologijų patrauklumui ir geriau apsaugoti viešąsias erdves, į kurias kėsinosi teroristai. Taip pat turime įveikti klaidingą internetinės ir neinternetinės erdvės takoskyrą: suderinti atitinkamas saugumo aplinkas ir suteikti teisėsaugos ir teisminėms institucijoms priemonių priversti laikytis teisės aktų abiejose erdvėse.

Ši nauja ES saugumo sąjungos strategijoje paskelbta **kovos su terorizmu darbotvarkė**³ apima ir esamas, ir naujas darbo kryptis, įtvirtintas bendrame požiūryje į kovą su terorizmu. Šis požiūris bus įgyvendinamas veiksmus koordinuojant su valstybėmis narėmis,

¹ Žr. EEAS(2020) 1114.

² COM(2020) 797.

³ Komisijos komunikatas dėl ES saugumo sąjungos strategijos, 2020 7 24, COM(2020) 605 *final*.

bendradarbiaujant su Europos Parlamentu ir Taryba⁴ ir įtraukiant visą visuomenę: piliečius, bendruomenes, religines grupes, pilietinę visuomenę, mokslininkus, verslo subjektus ir privačius partnerius. Darbotvarkė grindžiama tuo, kas buvo pasiekta per pastaruosius keletą metų; joje išdėstyti tam tikri keturių sričių veiksmai, kurių turi būti imamasi nacionaliniu, ES ir tarptautiniu lygmenimis:

Pirmiausia, turime sugebėti geriau **numatyti Europoje** egzistuojančias ir naujai kylančias grėsmes. Dalijimasis informacija ir daugiadalykio bendradarbiavimo įvairiais lygmenimis kultūra tebėra itin svarbūs veiksniai siekiant patikimai įvertinti grėsmes, kad būtų galima formuoti ateičiai pritaikytą kovos su terorizmu politiką.

Antra, turime stengtis **užkirsti kelią** išpuolių vykdymui – sutelkti dėmesį į radikalizaciją bei ekstremistines ideologijas ir su jomis kovoti, kol jos dar neįsišaknijo, t. y. aiškiai parodyti, kad negalima nepaisyti europietiško gyvenimo būdo, jo demokratinių vertybių ir visko, kas su juo yra susiję. Šioje darbotvarkėje išdėstyta, kaip glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis visų pirma remti vietos subjektus ir sukurti atsparesnes bendruomenes, atsižvelgiant į tai, kad kai kuriuos išpuolius taip pat atliko ES piliečiai, kurie užaugo mūsų visuomenėje ir radikalizavosi, nors niekada nebuvo konflikto zonoje.

Trečia, norėdami veiksmingai **apsaugoti** ES piliečius, turime toliau mažinti saugumo spragas, ar tai būtų viešosios erdvės, ar ypatingos svarbos infrastruktūros objektai, būtini mūsų šalių visuomenės ir ekonomikos veikimui. Diegiant naujas ir atnaujintas didelio masto ES informacines sistemas ir naudojantis aktyvesne agentūrų FRONTEX ir „eu-LISA“ pagalba, būtina modernizuoti ES išorės sienų valdymą, taip pat užtikrinti sistemingus patikrinimus prie ES išorės sienų. Tai reikalinga, kad neatsirastų saugumo spraga, susijusi su grįžtančiais užsienio teroristais kovotojais.

Ketvirta, norėdami **reaguoti** į išpuolius, kai jie vis dėlto įvykdomi, turime kuo geriau pasinaudoti operatyvine pagalba, kurią gali suteikti tokios ES agentūros, kaip Europolas ir Eurojustas, taip pat užtikrinti, kad turėtume tinkamą teisinę sistemą, kurioje galėtume kaltininkus patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir garantuoti, kad nukentėjusiesiems būtų suteikta reikiama parama ir apsauga.

Ši koncepcija grindžiama būtinumu daugiausia dėmesio ir toliau skirti **įgyvendinimui ir vykdymo užtikrinimui**. Siekiant išnaudoti ES masto derinimo ir bendradarbiavimo teikiamas naudingas galimybes, itin svarbu, kad svarbiausi dokumentai, pvz., Direktyva dėl kovos su terorizmu⁵, Šaunamųjų ginklų direktyva ir teisinė kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu sistema⁶, būtų įgyvendinami be vilkinimo ir spragų.

Be to, siekiant pagerinti saugumą Europos Sąjungoje, būtinas **tarptautinių subjektų dalyvavimas** veikloje, susijusioje su visų keturių šios darbotvarkės ramsčių įgyvendinimu, sudarant geresnes sąlygas bendradarbiauti ir skatinti stiprinti gebėjimus.

⁴ Žr. naujausią 2020 m. lapkričio 13 d. vidaus reikalų ministrų vaizdo konferenciją, kurioje buvo priimtas bendras pareiškimas (<https://www.consilium.europa.eu/lt/meetings/jha/2020/11/13/>).

⁵ 2017 m. kovo 15 d. Direktyva (ES) 2017/541 dėl kovos su terorizmu, OL L 88/6, 2017 3 31.

⁶ 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1673 dėl kovos su pinigų plovimu baudžiamosios teisės priemonėmis, OL L 284, 2018 11 12. Danijai ir Airijai direktyva nėra privaloma. 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/843, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos ir iš dalies keičiamos direktyvos 2009/138/EB ir 2013/36/ES, OL L 156/43, 2018 6 19.

II. KETURIŲ RAMSČIŲ KOVOS SU TERORIZMU STRATEGIJA: NUMATYTI, UŽKIRSTI KELIĄ, APSAUGOTI IR REAGUOTI

1. NUMATYTI

Silpnųjų vietų numatymas tebėra itin svarbi Europos kovos su terorizmu veiksmų stiprinimo ir parengties užtikrinimo priemonė.

Strateginė žvalgyba ir grėsmių vertinimas

Strateginė žvalgyba yra itin svarbi siekiant formuoti ir plėtoti vis labiau į grėsmių šalinimą orientuotą ES kovos su terorizmu politiką bei teisės aktus ir geriau numatyti tas grėsmes. Ateičiai pritaikyta kovos su terorizmu politika turėtų būti grindžiama patikimais grėsmių vertinimais, ypač tais, kuriuos atlieka **nacionalinės saugumo ir žvalgybos tarnybos**. Todėl siekiant pagerinti mūsų informuotumą apie padėtį ir sustiprinti rizikos vertinimo gebėjimus labai svarbus ES žvalgybos ir situacijų centro (EU INTCEN) vaidmuo ir jo ekspertinės žinios apie pagrindines grėsmes, tendencijas ir *modus operandi*, susijusius su ES vidaus saugumu. EU INTCEN beveik visiškai priklauso nuo valstybių narių pateikiamos aukštos kokybės informacijos, todėl jos turėtų siekti, kad ši informacija būtų kuo kokybiškesnė. Taigi, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad EU INTCEN galėtų remtis tiksliais ir atnaujintais pradiniais duomenimis ir turėtų pakankamai išteklių. Komisija ir EIVT sieks į kovos su terorizmu politikos priemones geriau integruoti strateginę žvalgybą. Itin svarbu toliau palaikyti dialogą, naudotis esamomis struktūromis ir remtis ES kovos su terorizmu koordinatoriaus pastangomis stiprinti bendradarbiavimą.

Rizikos vertinimas ir parengtis

Tiksliniais rizikos vertinimais suinteresuotiesiems įvairių sektorių subjektams sudaromos sąlygos išsiaiškinti esamus trūkumus ir atitinkamai geriau numatyti galimus išpuolius. Komisija pasiūlys naujus būdus, kaip skatinti rizikos vertinimo ir tarpusavio vertinimo veiksmus, orientuotus į priemones, kuriomis siekiama geriau numatyti terorizmo grėsmę. Būsimame pasiūlyme dėl **ypatingos svarbos subjektų atsparumo** Komisija pasiūlys sukurti patariamąsias misijas, kurios padėtų priimančiosioms valstybėms narėms ir itin didelę reikšmę Europai turinčių ypatingos svarbos infrastruktūros objektų operatoriams pagerinti savo atsparumą sutrikimams, įskaitant galimų teroristų veiksmų numatymą. Šis darbas bus atliekamas remiantis saugumo patarėjų grupės patirtimi – šiuo metu minėti patarėjai mokomi ir prirėkus galės būti pasitelkiami **ES saugumo patarėjų misijoms**.

Rizikos **ES aviacijos saugumui** vertinimai bus toliau plėtojami siekiant pagerinti reagavimo laiką įvykus incidentams ir keitimasi informacija, įskaitant panašių nuostatų besilaikančių trečiųjų šalių, ypač JAV, Australijos ir Kanados, dalyvavimą. Komisija taip pat ims naujos rizikos vertinimo krypties, kuria bus siekiama užtikrinti **jūrų transporto saugumą**. Galiausiai bendri mokymai ir pratybos bus svarbūs siekiant sustiprinti valstybių narių, ES institucijų ir įstaigų ir tarptautinių partnerių parengtį ir atsparumą⁷.

Ankstyvojo nustatymo pajėgumų sustiprinimas

Tai, kad vykdant teroro aktus pažangių technologijų vaidmuo gali būti itin svarbus, paaiškėjo per 2019 m. Halėje (Vokietija) prieš sinagogą įvykdytą kraštutinių dešiniųjų teroristų išpuolį,

⁷ Pagal Lygiagrečių ir suderintų pratybų (PACE) bandomąjį projektą, kuris suderintas su NATO, 2017 ir 2018 m. jau surengtos dvejų pratybos. Šiuo metu visų pirma stengiamasi įgyvendinti per tas pratybas įgytą patirtį. ES ir NATO susitarė PACE koncepciją toliau įgyvendinti 2022–2023 m. Kaip ilgalaikį tikslą ES remia platesnio užmojo požiūrį į PACE pratybas, kuriose, be kita ko, turėtų aktyviai dalyvauti ES valstybės narės ir NATO sąjungininkės.

kai užpuolikas keletą šaunamųjų ginklų pasigamino naudodamasis 3D spausdinimo įranga. Turime geriau numatyti, kokį poveikį technologijos turi terorizmo grėsmei, kad teisėsaugos institucijas galėtume aprūpinti reikiamomis priemonėmis.

ES saugumo srities moksliniais tyrimais visų pirma bus siekiama aiškintis įvairius *modi operandi*, remiantis iniciatyvomis, kuriomis siekiama sustiprinti teisėsaugos institucijų gebėjimus naudoti analitiniais sprendimais ir apdoroti didelį internetinio turinio kiekį⁸. ES finansuojamais saugumo moksliniais tyrimais taip pat bus sustiprinti galimų terorizmo grėsmių **ankstyvojo nustatymo gebėjimai**, visų pirma siekiant išsiaiškinti, kaip, naudojant dirbtinį intelektą, efektyviau ir tiksliau apdoroti didelį kiekį duomenų, įskaitant tokius projektus kaip *RED-Alert*⁹ ir *PREVISION*¹⁰. Šie tyrimai taip pat padės rasti naujų būdų, kaip spręsti radikalizacijos problemą.

Galiausiai, pagal būsimą **mokslinių tyrimų programą „Europos horizontas“** moksliniai tyrimai bus papildomai integruoti į saugumo politikos ciklą, siekiant užtikrinti dar labiau į poveikį orientuotus atlikto darbo rezultatus ir taip reaguojant į nustatytus teisėsaugos poreikius. Turėdamas siūlomus sustiprintus įgaliojimus, Europolas galėtų padėti Komisijai nustatyti svarbiausias mokslinių tyrimų temas, parengti ir įgyvendinti teisėsaugai aktualias ES bendrąsias **mokslinių tyrimų ir inovacijų programas**.

Nuolatinė parengtis. Naujų technologijų vaidmuo

Naudojantis grėsmių **aptikimo technologijomis** galima aptikti susirūpinimą keliančius daiktus ir medžiagas, pavyzdžiui, bombas arba bombų gamybos medžiagas. Komisija bendradarbiauja su privačiuoju sektoriumi siekdama **pagerinti** tokių aptikimo technologijų **rezultatus** ne aviacijos sektoriuje¹¹, kad padėtų parengti galimus savanoriškus ES aptikimo technologijų reikalavimus, taip siekiant užtikrinti, kad privatačiojo sektoriaus subjektai aptiktų reikiamas grėsmes, kartu išsaugodami žmonių judumą. Be to, 2019 m. **ES geležinkelių saugumo platforma** patvirtino geležinkeliams pritaikytų saugumo technologijų gerosios praktikos dokumentą ir pasiūlė tokius sprendimus kaip atsitiktiniai ar tiksliniai patikrinimai, atliekami remiantis mobiliosios aptikimo įrangos rodmenimis.

Naujos **technologijos** gali padėti apsaugoti viešąsias erdves, jeigu jų naudojimo būdas yra gerai apibrėžtas, tikslinis ir proporcingas. Gavus perspėjimą apie didelę terorizmo grėsmę¹², didesnę saugumą gali padėti užtikrinti veido atpažinimo technologijos, padedančios nustatyti judančius teroristus palyginant jų veido atvaizdą su informacinėje duomenų bazėje saugomais duomenimis. Be to, siekiant nustatyti grėsmes, gali būti labai naudinga atpažinti tam tikrus

⁸ Toliau plėtojant tokias iniciatyvas kaip projektai DANTE ir TENSOR. Įgyvendinant DANTE projektą pavyko parengti veiksmingus ir našius automatizuotus duomenų gavybos ir analizės sprendimus ir integruotą sistemą, padedančią aptikti, atsisiųsti, rinkti ir analizuoti didžiulį kiekį vienaarūšių ir sudėtingų daugialypių ir daugiakalbių su terorizmu susijusio turinio duomenų iš paviršinio interneto, giliojo saityno ir tamsiojo interneto. (<https://cordis.europa.eu/project/id/700367>). TENSOR koncepcija papildė DANTE koncepciją – buvo parengta platforma, suteikianti policijai priemones, reikalingas siekiant sustiprinti jų pajėgumus apdoroti didžiulį kiekį internetinio turinio, kad būtų galima anksti aptikti internetu organizuojamą teroristų veiklą, radikalizaciją ir verbavimą (<https://cordis.europa.eu/project/id/700024>).

⁹ Siekiant padėti teisėsaugos institucijoms užkirsti kelią internetinei teroristų veiklai socialinėje žiniasklaidoje ir su ja kovoti, projekte *RED-Alert* naudojami pažangieji analizės metodai, pvz., natūraliosios kalbos socialiniuose tinkluose analizė, dirbtinis intelektas ir sudėtingų įvykių apdorojimas. (<https://cordis.europa.eu/project/id/740688>).

¹⁰ *PREVISION* yra tebevykdomas projektas, kuriuo siekiama teisėsaugos institucijoms suteikti gebėjimų analizuoti ir bendrai išnaudoti įvairius masinių duomenų srautus, semantiškai integruoti juos į dinamiškus žinių grafikus ir prognozuoti nenormalaus arba nuo normos nukrypstančio elgesio ir radikalizacijos riziką (<https://cordis.europa.eu/project/id/833115>).

¹¹ Civilinės aviacijos srities aptikimo įrangos veikimo standartai išdėstyti teisinėje sistemoje. Ši sistema taikoma tik aviacijos saugumui ir netaikoma, pavyzdžiui, aptikimo įrangai, kuri naudojama kitoms viešosioms erdvėms apsaugoti.

¹² Perspėjimo apie terorizmo grėsmę lygi pagal savo teisės aktus apibrėžia nacionalinės institucijos.

kategorijų daiktus (pvz., be priežiūros paliktą bagažą) arba įtartiną elgesį. Kuriant priemones, kuriomis sudaromos sąlygos tiksliai ir tikslingai nustatyti galimas grėsmes, itin svarbus vaidmuo tenka dirbtiniam intelektui. Todėl dabartiniuose Komisijos svarstymuose dėl dirbtinio intelekto naudojimo¹³ bus atsižvelgiama į saugumo sumetimus, kartu laikantis pagrindinių teisių. Komisija yra pasirengusi pagal ES miestų darbotvarkę **finansuoti naujų technologijų kūrimo projektus** ir remia keitimąsi geriausia šios srities patirtimi laikantis ES teisės.

Dirbtinio intelekto (DI) srities tendencijos neišvengiamai turės visapusišką poveikį teisėsaugos institucijų gebėjimui reaguoti į terorizmo grėsmes. Teisėsaugos institucijos jau rengia DI technologijomis grindžiamus **novatoriškus sprendimus**, pavyzdžiui, skirtus teroristiniam turiniui internete atpažinti ir jo sklaidai nutraukti, kad socialinėje žiniasklaidoje nebūtų kuriamos naujos teroristų paskyros ir kad būtų aptinkami simboliai. Svarbus patikimų DI programų kūrimo aspektas – užtikrinti, kad algoritmams tobulinti naudojami duomenys būtų aktualūs, kad juos būtų įmanoma patikrinti, kad jie būtų geros kokybės ir kad būtų prieinama didelė jų įvairovė siekiant sumažinti šališkumą, pavyzdžiui, lyties ar rasės atžvilgiu. DI programos turėtų būti kuriamos ir naudojamos taikant tinkamas teisių ir laisvių apsaugos priemones, laikantis atitinkamų teisės aktų ir tinkamai dokumentais įforminant programų naudojimą, kad būtų įsitikinama jų naudojimo teisėtumu. Komisija aiškinsis, kaip teisėsaugos ir teisminės institucijos gali išnaudoti DI pranašumus visapusiškai laikydamosi ES teisės.

Būti pasirengusiems reiškia neutralizuoti besiformuojančias grėsmes, kurias gali kelti naujos technologijos. Neteisėtai naudoti **bepiločius orlaivius** (bepiločių orlaivių sistemas) gali būti kėsinamasi į viešąsias erdves, asmenis ir ypatingos svarbos infrastruktūros objektus. Nors ES užtikrino, kad tam tikrų rūšių bepiločius orlaivius būtų sudėtingiau naudoti piktavališkais tikslais¹⁴, tikėtina, kad dėl greito inovacijų tempo ir lengvo bepiločių orlaivių prieinamumo grėsmė didės. Siekdama įveikti šią problemą, Komisija išnagrinės galimybę 2021 m. išleisti **ES vadovą, kaip apsaugoti miestus** nuo bepiločių orlaivių, nereaguojančių į nurodymus.

Norint apsaugoti nuo piktavališkais tikslais naudojamų bepiločių orlaivių, taip pat būtinas patikimų atsakomųjų priemonių technologijų prieinamumas. Pagal „Europos kovos su UAS sistemų bandymo programą“ bus sukurta bendra metodika, kaip įvertinti įvairias sistemas, kurias policija ir kiti saugumo funkcijas atliekantys subjektai gali naudoti galimai piktavališkais tikslais naudojamiems bepiločiams orlaiviams **aptikti, sekti ir identifikuoti**. Šių bandymų rezultatais bus dalijamasi visos ES mastu.

Prognozių integravimas į politikos ciklą

Piliečių apsauga prasideda nuo geresnio būsimų grėsmių supratimo. Tuo tikslu prognozes reikia struktūriškai integruoti į kovos su terorizmu politikos kūrimą. Komisija sieks užmegzti nuolatinį dialogą tarp vyresniųjų teisėsaugos kovos su terorizmu ekspertų, žvalgybos ir akademinės bendruomenės, kad būtų nustatomos naujos rizikos rūšys ir išaiškinamos sritys, kuriose Europos Sąjunga ir jos valstybės narės turi aktyviau imtis veiksmų. Komisija šiuo tikslu naudosis esamomis struktūromis, aktyviai dalyvaujant Europolui, Eurojustui ir EIVT, įskaitant EU INTCEN¹⁵. Tada, remiantis šio dialogo rezultatais, galėtų būti pradėdamos

¹³ Baltoji knyga „Dirbtinis intelektas. Europos požiūris į kompetenciją ir pasitikėjimą“, COM(2020) 65 final, 2020 2 19.

¹⁴ Priimtos naujos ES bepiločių orlaivių naudojimo taisyklės ir numatytas ES bepiločių orlaivių eismo valdymo planas (sistema *U-Space*). Naujaisiais šios srities ES teisės aktais bus padedama didinti bepiločių orlaivių skrydžių saugumą, nustatant reikalavimą, kad daugumoje bepiločių orlaivių būtų įrengtos nuotolinio identifikavimo ir geoinformuotumo funkcijos. Nuo 2021 m. sausio mėn. bepiločių orlaivių operatoriai taip pat privalės užsiregistruoti nacionalinėse institucijose. Siekdama užtikrinti saugų bepiločių orlaivių naudojimą, Komisija yra pateikusi ne tik minėtas nuostatas, bet ir pasiūlymą dėl Europos bepiločių orlaivių eismo valdymo sistemos¹⁴ – **reglamentavimo sistemos *U-Space***.

¹⁵ Žr. 2017 m. birželio 19 d. Tarybos išvada dėl ES išorės veiksmų kovos su terorizmu srityje.

diskusijos politikos klausimais, įskaitant Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos diskusijas dėl vidaus saugumo.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

Komisija:

- plėtos rizikos vertinimo ir tarpusavio vertinimo veiklą, o prireikus pasitelks ES saugumo patarėjus;
- finansuos ES saugumo mokslinius tyrimus siekdama sustiprinti ankstyvojo nustatymo pajėgumus ir vystyti naujas technologijas pagal ES miestų darbotvarkę;
- aiškinsis, kaip naujos technologijos gali pagerinti saugumą; siekdama tobulinti į ateitį orientuotą politiką, geriau integruos strateginę žvalgybą ir grėsmių vertinimą.

Valstybės narės raginamos:

2. UŽKIRSTI KELIĄ

Europos Sąjunga grindžiama stipriomis vertybėmis. Mūsų švietimo, sveikatos ir gerovės sistemos iš esmės yra įtraukios, tačiau jos yra glaudžiai susijusios su vertybių, kuriomis jos grindžiamos, priėmimu. Mūsų europietiško gyvenimo būdo, kuris būdingas įtraukioms ir tolerantiškoms visuomenėms, negalima nepaisyti; turime padaryti viską, ką galime, kad užkirstume kelią visiems, kurie nori jį pakirsti – tiek iš vidaus, tiek iš išorės.

Kova su ekstremistinėmis ideologijomis internete

Teroristai ir smurtiniai ekstremistai vis dažniau internetu skleidžia savo ekstremistines ideologijas, be kita ko, vykdydami tiesiogines transliacijas ir šlovindami teroristinius išpuolius. Atsakomųjų priemonių visais lygmenimis (nacionaliniu, ES ir tarptautiniu) turi imtis visi – nacionalinės institucijos, pramonė ir pilietinė visuomenė. Priėmus ir įgyvendinus siūlomą **Reglamentą dėl kovos su teroristinio turinio sklaida internete**, valstybės narės būtų sudarytos sąlygos užtikrinti greitą tokio turinio pašalinimą, o įmonės privalėtų aktyviau reaguoti į nurodymus neleisti piktnaudžiauti savo platformomis teroristiniam turiniui skleisti. Todėl Europos Parlamentas ir Taryba turi skubiai jį priimti. Kai reglamentas bus priimtas, Komisija padės internetinių paslaugų teikėjams ir nacionalinėms institucijoms veiksmingai jį taikyti.

Plačiau kalbant, Komisija pasiūlys **skaitmeninių paslaugų aktą**, kuriuo bus atnaujintos horizontaliosios taisyklės siekiant užtikrinti, kad skaitmeninių paslaugų teikėjai veiktų atsakingai ir kad naudotojai turėtų veiksmingas priemones pranešti apie neteisėtą turinį. Pripažįstant vis didesnę labai stambių internetinių platformų visuomeninį vaidmenį, pasiūlyme bus nustatytos prievolės vertinti ne tik riziką, kurią jų sistemos kelia dėl neteisėto turinio ir produktų, bet ir sistemine riziką visuomenės interesų apsaugai, pvz., visuomenės sveikatos apsaugai, viešajam saugumui, pagrindinėms teisėms, taip pat apsaugai nuo manipuliacinių metodų.

ES interneto forumas parengs viešai prieinamo ekstremistinio turinio moderavimo internete gaires ir toliau skleis tos srities žinias. ES interneto forumas parengė **ES krizių protokolą** –

savanorišką mechanizmą, padedantį koordinuoti greitą kolektyvinį ir tarpvalstybinį atsaką į internete sparčiai plintantį terorizmo ir smurtinio ekstremizmo turinį¹⁶. Būtina, kad sektoriaus partneriai šį protokolą visapusiškai įgyvendintų. Komisija, bendradarbiaudama su Europolu, padės parengti papildomas ES krizių protokolo įgyvendinimo gaires, kuriomis bus duotas atkirtis internete sparčiai plintančiam terorizmo ir smurtinio ekstremizmo turiniui. Siekiant visą parą kasdien stebėti visų rūšių teroristinių turinį ir apie jį pranešti internetinėms platformoms, turėtų būti pagerinti **Europolo internetinės informacijos žymėjimo padalinio** ištekliai ir gebėjimai.

Teroristinis turinys atsiranda ir plinta visame pasaulyje. Būtent todėl Komisija kartu su **tarptautiniais partneriais**, ypač su **Pasauliniu kovos su terorizmu interneto forumu (GIFCT)**, taip pat su šalių partnerių vyriausybėmis imsis bendrų atsakomųjų priemonių, kaip numatyta **Kraistčerčo raginime imtis veiksmų**¹⁷ siekiant visame pasaulyje nustatyti minimaliuosius standartus, įskaitant skaidrumo standartus.

Siekdama reaguoti į rasistinių ir ksenofobinių nuostatų plitimą internete, 2016 m. Komisija paragino pasirašyti **ES kovos su neapykantos kurstymu internete elgesio kodeksą**¹⁸. 2021 m. Komisija pristatys iniciatyvą, kuria Sutarties 83 straipsnio 1 dalyje išvardytų ES lygmens nusikaltimų sąrašas bus papildytas neapykantos nusikaltimais ir neapykantą kurstymu, neatsižvelgiant į tai, ar jie grindžiami rase, etnine kilme, religija, lytimi ar seksualine orientacija. Valstybės narės turėtų aktyviau siekti iki galo įgyvendinti naująsias Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos nuostatas dėl neapykantos kurstymo internetinėse dalijimosi vaizdo medžiaga platformose.

Komisija padės valstybėms narėms didinti **strateginės komunikacijos** pajėgumus, kad po išpuolių imantis reagavimo veiksmų vietas ir nacionaliniu lygmenimis būtų keičiamasi praktine patirtimi. Tai reikalinga ne tik po teroristinio išpuolio – tai galėtų būti nuolatinė vyriausybinių prevencijos iniciatyva. Taigi, Komisija padės valstybėms narėms spręsti problemas ir didinti atsvaros ir alternatyvių pilietinės visuomenės parengtų naratyvų sklaidą ir rėms panašias nacionalinio lygmens pastangas. Siekiant išdėstyti įgytą patirtį, 2022 m. bus įvertinta Komisijos parengta **Pilietinės visuomenės įgalėjimo programa**,

Kartu ES ir valstybės narės turi nuolat užtikrinti, kad projektams, kurie yra nesuderinami su Europos vertybėmis arba kuriais siekiama neteisėtų tikslų, nebūtų skiriama **vyriausybių ir ES biudžeto** parama.

Parama vietos subjektams siekiant didinti bendruomenių atsparumą

Mūsų miestams reikalingas geresnis finansavimo prieinamumas, orientavimas ir mokymas, kad jie įveiktų einamąsias problemas ir taptų atsparūs. Pasitelkdama **Informacijos apie radikalizaciją tinklą**, Komisija remia vietos prevencijos koordinatorius. Be to, pagal iniciatyvą „ES miestai prieš radikalizaciją“ Komisija skatina miestų dialogą strateginiais klausimais. Siekiant didinti atsparumą, taip pat svarbu **įsitraukti į bendrą veiklą su bendruomenėmis** ir, glaudžiai koordinuojant šią veiklą su valstybėmis narėmis bei taikant principą „iš apačios į viršų“, suteikti galių bendruomenėms. Informacijos apie radikalizaciją

¹⁶ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20191007_agenda-security-factsheet-eu-crisis-protocol_en.pdf

¹⁷ <https://www.christchurchcall.com/call.html>

¹⁸ Apskritai rezultatai yra teigiami – per 24 valandas IT bendrovės įvertina 90 proc. pažymėto turinio ir pašalina 71 proc. turinio, laikomo neapykantos kurstymu. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en.

tinklas įvardins geriausią patirtį ir skatins bendruomenės viešosios tvarkos palaikymą¹⁹ ir įsitraukimą, kad pačiose bendruomenėse ir tarp jų būtų ugdomas pasitikėjimas.

Tokia veikla kaip rizikos grupėms priskiriamų jaunuolių įtraukties skatinimas ir galimybių jiems suteikimas pasitelkiant švietimo, kultūros, jaunimo ir sporto sričių iniciatyvas gali padėti toliau stiprinti radikalizacijos prevenciją ir didinti sanglaudą ES. Taikydama Integracijos ir įtraukties veiksmų plane²⁰ numatytas priemones, Komisija aktyviau remis valstybių narių ir kitų suinteresuotųjų subjektų pastangas **integracijos ir socialinės įtraukties** srityje.

Atsižvelgdama į svarbų **neformaliojo švietimo vaidmenį** radikalizacijos ir galimų ryšių su ekstremistinėmis ideologijomis prevencijos srityje, Komisija palengvins **mokyklų, bendruomenių (įskaitant religines grupes), su jaunimu dirbančių asmenų, socialinių darbuotojų ir pilietinės visuomenės organizacijų** bendradarbiavimą. Komisija taip pat padės valstybėms narėms keistis gerąja ir kita patirtimi, susijusia su tuo, kaip religiniai ir bendruomenių lyderiai, įskaitant dirbančius mokyklose ir įkalinimo įstaigose, keičiasi informacija apie radikalizacijos prevenciją.

Tikroji arba suvokiama socialinė atskirtis, diskriminacija ir marginalizacija gali sustiprinti neatsparumą radikaliems diskursams ir kelti dar didesnę grėsmę socialinei sanglaudai. Todėl Komisija toliau vykdys kovos su rasizmu veiksmų plane išdėstytus veiksmus²¹.

Įkalinimo įstaigos, rehabilitacija ir reintegracija

Radikalizacijos procesus reikia aptikti kuo anksčiau, kad būtų galima laiku imtis deradikalizavimo veiklos. ES veiksmus stiprinsime trijose svarbiausiose srityse: **įkalinimo įstaigų, rehabilitacijos ir reintegracijos**. Pirmiausia, nustatysime geriausius metodus, kaip valdyti suradikalėjusius kalinius ir teroristinius nusikaltimus padariusius asmenis²², kaip vertinti jų riziką ir kaip remti šioje srityje dirbančių specialistų mokymą²³. Antra, remdamasi Informacijos apie radikalizaciją tinklo Reabilitacijos vadovu²⁴, Komisija padės valstybėms narėms vykdyti labiau pritaikytą orientavimo veiklą, susijusią su radikalių kalinių rehabilitacija ir reintegracija, taip pat ir po jų paleidimo. Trečia, bus parengta metodika su bendrais reintegracijos programų veiksmingumo vertinimo standartais ir rodikliais²⁵. Visose vaikų rehabilitacijos ir reintegracijos iniciatyvose turi būti atsižvelgiama į ypatingus jų poreikius ir teises²⁶.

¹⁹ Šiomis aplinkybėmis bendruomenės viešosios tvarkos palaikymas yra teisėsaugos ir bendruomenių bendradarbiavimo iniciatyva, kuria siekiama užkirsti kelią su smurtiniu radikalėjimu susijusioms problemoms.

²⁰ COM(2020) 758 *final*.

²¹ Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas, COM(2020) 565 *final*, 2020 9 18.

²² Komisija taip pat spręs kardomojo kalinimo klausimą, atsižvelgdama į tai, kad ilgi kardomojo kalinimo laikotarpiai gali sustiprinti radikalizacijos riziką.

²³ Tai apima įkalinimo ir probacijos įstaigų darbuotojus ir kitus įkalinimo įstaigose ir po paleidimo dirbančius specialistus (pvz., kapelionus, psichologus, socialinius darbuotojus, NVO ir kt.).

²⁴ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_rehab_manual_en.pdf

²⁵ Reagavimo priemonės, susijusios su bendradarbiavimo modeliais ir deradikalizavimo bei reintegracijos protokolais, ir suinteresuotųjų subjektų parengtis bus finansuojami pagal projektus, vykdomus specialaus Vidaus saugumo fondo 4 mln. EUR vertės kvietimo teikti pasiūlymus lėšomis. Minėtais projektais bus sprendžiamos ekstremistinių nusikaltėlių ir radikalizuotų asmenų, susijusių su smurtiniu dešiniuoju ir islamistiniu ekstremizmu, įskaitant grįžtančius užsienio teroristus kovotojus ir jų šeimas, deradikalizavimo ir reintegracijos problemos.

²⁶ Direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji, OL L 132/1, 2016 5 21. Žr. 9 konstatuojamąją dalį: „vaikams, kurie yra įtariamieji ar kaltinamieji baudžiamajame procese, turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys, kad būtų išsaugotos jų galimybės vystytis ir vėl integruotis į visuomenę“.

Užsienio teroristai kovotojai ir jų šeimų nariai, įskaitant šiuos metu esančius sulaikymo centruose ir stovyklose Sirijos šiaurės rytuose, kelia sudėtingų specifinių problemų; norint jas išspręsti, būtina visais lygmenimis koordinuoti suinteresuotųjų subjektų veiklą. Komisija toliau remis valstybių narių keitimąsi geriausia patirtimi ir aktyviau remis specialistų mokymą ir dalijimąsi šios srities žiniomis bei informacija, atsižvelgdama į ypatingus užsienio teroristų kovotojų vaikų poreikius ir teises. Be to, Komisija remis aktyvesnes valstybių narių pastangas užtikrinti užsienio teroristų kovotojų baudžiamąjį persekiojimą ir šio tikslo padės siekti vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis.

Žinių ir paramos įtvirtinimas

Siekdama, kad nacionaliniu lygmeniu būtų imamasi labiau koordinuotų veiksmų ir būtų vykdomos struktūrizuotos kampanijos, pirmuoju etapu Komisija padės sukurti ir toliau plėtoti **nacionalinius** atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, t. y., be kita ko, specialistų ir **nacionalinių kompetencijos centrų, tinklus**²⁷. Antruoju etapu Komisija pasiūlys įsteigti **ES radikalizacijos prevencijos žinių centrą**, skirtą politikos formuotojams, specialistams ir mokslininkams. ES žinių centras skleis žinias ir praktinę patirtį, skatins visapusiškai naudotis **finansavimo galimybėmis pagal įvairias ES programas**²⁸, vertins intervencines priemones, sertifikuos geriausią patirtį ir teiks tikslinę paramą suinteresuotiesiems subjektams nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Be to, į šį centrą galbūt būtų galima integruoti būsimą ES terorizmo aukų centrą, kad jis teiktų praktinę patirtį ir paramą nacionalinėms institucijoms ir paramos aukoms organizacijoms²⁹. Kitos aktualios sritys – tai, be kita ko, moksliniai tyrimai, informacijos apie radikalias ideologijas, organizacijas ir tinklus teikimas ir atsvaros bei alternatyvių naratyvų sklaida, taip pat bendradarbiavimas su bendruomenių ir religiniais lyderiais.

Galiausiai, remdamasi tyrimais, Komisija parengs gaires valstybėms narėms ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams dėl **pavieniui veikiančių asmenų**, įskaitant rizikos vertinimus ir galimas reagavimo į šį reiškinį priemones.

---

²⁷ Tai galėtų būti bendrai finansuojama pagal nacionalines Vidaus saugumo fondo programas.

²⁸ Visų pirma Vidaus saugumo fondo, Pilietiškumo, lygybės, teisių ir vertybių programos, Teisingumo programos, Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“ ir „Erasmus+“ lėšomis.

²⁹ Toks būsimas centras galėtų remtis dvejų metų trukmės bandomojo projekto „ES terorizmo aukų kompetencijos centras“ darbu ir užtikrinti glaudų bendradarbiavimą su nukentėjusiųjų teisių srityje dirbančiais esamais tinklais, pavyzdžiui, Europos aukų teisių tinklu ir bendrais informaciniais punktais terorizmo aukoms.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

Komisija:

- pasiūlys skaitmeninių paslaugų aktą;
- bendradarbiaudama su Europolu, parengs ES krizių protokolo įgyvendinimo gaires;
- padės valstybėms narėms parengti strateginę komunikaciją ir padidinti atsvaros ir alternatyvių naratyvų sklaidą;
- pateiks orientacinę medžiagą valdymo ir rizikos vertinimo įkalinimo įstaigose ir ankstyvosios reabilitacijos bei reintegracijos klausimais;
- skatins valstybių narių dalijimąsi geriausia patirtimi siekiant imtis atitinkamų veiksmų grįžtančių užsienio kovotojų teroristų ir jų šeimų narių atžvilgiu;
- pasiūlys įsteigti ES radikalizacijos prevencijos žinių centrą ir remti nacionalinius suinteresuotųjų subjektų tinklus ir nacionalinius centrus.

Europos Parlamentas ir Taryba raginami:

- skubiai priimti reglamentą, kuriuo būtų sprendžiama teroristinio turinio sklaidos internete problema.

Komisija ir valstybės narės:

- užtikrins, kad projektams, kurie yra nesuderinami su Europos vertybėmis arba kuriais siekiama neteisėtų tikslų, nebūtų skiriamas viešasis finansavimas; Integracijos ir įtraukties veiksmų plane numatytais priemonėmis stiprins bendruomenių atsparumą.

3. APSAUGOTI

Stiprinant kovos su terorizmu priemones būtina, be kita ko, mažinti pažeidžiamumą, kurį gali išnaudoti arba į kurį gali taikytis teroristai. Geriau apsaugodami sienas ir užtikrindami, kad teroristai negalėtų naudotis priemonėmis teroro aktams vykdyti, galime apsisaugoti nuo galimų išpuolių.

Žmonių apsauga viešosiose erdvėse

Teroristiniais išpuoliais dažniausiai buvo kėsinamasi į viešosiose erdvėse esančius žmones, nes šios atviros ir prieinamos erdvės yra itin pažeidžiamos. Siekdami išsaugoti šių erdvių atvirumą ir kartu padaryti jas saugesnes, turime taikyti geresnes **fizinės apsaugos** priemones, kuriomis nebūtų kuriamos tvirtovės³⁰ ir žmonės galėtų toliau laisvai ir saugiai vaikštinėti. Būtent todėl Komisija ES lygmeniu imsis skatinti **pritaikytojo saugumo** sprendimus, kuriais saugumas būtų integruotas į viešąsias erdves (pastatus ir infrastruktūros objektus) nuo pat jų projektavimo ir miestų planavimo procesų. Komisija išleis virtualią **architektūrinę miestų planavimo knygą**, kuri gali įkvėpti valdžios institucijas įtraukti saugumo aspektus į būsimų viešųjų erdvių projektavimą ir į esamų viešųjų erdvių atnaujinimą.

³⁰ Komisija paskelbė orientacinę medžiagą, kaip fiziškai apsaugoti viešąsias erdves, pvz., <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/guideline-building-perimeter-protection>.

ES viešųjų erdvių apsaugos forume susirinko plati už viešųjų erdvių saugumą atsakingų asmenų grupė. Tai, be kita ko, ES valstybių narių valdžios institucijų ir privačių veiklos vykdytojų, pvz., atsakingų už prekybos centrus, transporto paslaugas ar apgyvendinimo vietas, atstovai. Iš įvairios patirties, įgytos saugant viešąsias erdves, galima daug pasimokyti³¹. Komisija yra įsipareigojusi stiprinti šį forumą, kuris turėtų rinkti, apibendrinti ir skleisti žinias, taip pat remti ES įsipareigojimą siekti miestų saugumo bei atsparumo ir naudodamasis tiksliniu finansavimu padėti gerinti viešųjų erdvių apsaugą³². Komisija taip pat išnagrinės galimybę **nustatyti minimalius įpareigojimus** subjektams, privalantiems užtikrinti viešųjų erdvių saugumą, siekdama išsiaiškinti, ko galima tikėtis iš viešąsias erdves prižiūrinčių subjektų.

Religinių apeigų vietos turi itin didelę simbolinę vertę ir teroristai dažnai į jas kėsina. Turime geriau apsaugoti bažnyčias, mečetas, sinagogas ir kitas religinių apeigų vietas visoje ES. Taip pat turėtume skatinti įvairių tikėjimų bendruomenių ir nacionalinių institucijų bendradarbiavimą keičiantis patirtimi. Nuo 2021 m. Komisija siekia remti projektus, kuriais, veiklą glaudžiai koordinuojant su valstybėmis narėmis, stiprinama fizinė religinių apeigų vietų apsauga.

Miestai kaip miestų saugumo pagrindas

Vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka itin svarbus vaidmuo apsaugant viešąsias erdves ir užkertant kelią radikalizacijai. Bendradarbiaudama su ES saugumo viešosiose erdvėse srities partnerystės Miestų darbotvarkės vykdytojais ir remdamasi sėkminga iniciatyva „ES miestai prieš radikalizaciją“, Komisija pasiūlys **ES įsipareigojimą siekti miestų saugumo ir atsparumo** – vietos valdžios institucijoms išdėstys pagrindinius šių sričių principus bei tikslus ir ragins suinteresuotus miestus įsipareigoti įgyvendinti konstruktyvią radikalizacijos prevencijos ir kovos su ja bei viešųjų erdvių pažeidžiamumo mažinimo darbotvarkę. Įsipareigojimą prisiėmę miestai dalyvaus ES masto **Miestų prieš radikalizaciją ir terorizmą** iniciatyvoje, kurią įgyvendindama Komisija padės dalytis gerąja patirtimi ir remti miestų įgyvendinamus projektus bei tarpusavio konsultavimo iniciatyvas. Komisija sutelks visas turimas finansavimo priemones, kad paremtų įsipareigojimo įgyvendinimą.

Siekiant didinti visuomenės saugumą miestuose ir atitinkamai investuojant į jų socialinės sanglaudos, integracijos ir atsparumo stiprinimą, kad būtų užkirstas kelias radikalizacijai ir atnaujinta viešoji infrastruktūra, galima naudoti ne tik Vidaus saugumo fondo, bet ir ES sanglaudos politikos lėšas. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, stengsis padidinti informuotumą apie prieinamas finansavimo galimybes ir ragina valstybes nares visapusiškai pasinaudoti ES sanglaudos politikos lėšomis ir tokias investicijas įtraukti į savo programas po 2020 m. Investicijos pagal integruotas tvarios miestų plėtros strategijas, kaip pasiūlė Komisija, sudarys daugiau kaip 6 proc. Europos regioninės plėtros fondo asignuojamų lėšų.

³¹ Taip pat žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „Paramos viešųjų erdvių apsaugai geroji patirtis“, 2019 3 20, SWD(2019) 140 final.

³² Policijos bendradarbiavimo, nusikalstamumo prevencijos, kovos su juo ir krizių valdymo finansinės paramos priemonės lėšomis 2017, 2019 ir 2020 m. Komisija paskelbė 40 mln. EUR vertės kvietimus teikti pasiūlymus dėl projektų, kuriais gerinama viešųjų erdvių apsauga – lėšos bus skiriamos suinteresuotųjų subjektų įgyvendinamoms iniciatyvoms. Iš Vidaus saugumo fondo taip pat remiami įvairių teisėsaugos tinklų, saugančių viešąsias erdves nuo terorizmo, pvz., specialiųjų intervencijos padalinių ATLAS tinklo, mokymai ir pratybos, taip pat saugumo patarėjų veikla.

Ypatingos svarbos infrastruktūros objektų atsparumo didinimas

Ypatingos svarbos infrastruktūros objektams, įskaitant transporto mazgus, elektrines, sveikatos priežiūros infrastruktūros objektus ir vandens valymo įrenginius, kyla pavojus tapti teroristų taikiniais. Ypatingos svarbos infrastruktūros objektai privalo teikti paslaugas, būtinas gyvybiškai svarbiems visuomenės poreikiams patenkinti. Kartu šie veiklos vykdytojai ir toliau vis labiau priklauso vieni nuo kitų ir susiduria su vis sudėtingesne rizika. Tokia rizika – tai teroristiniai išpuoliai, stichinės nelaimės, avarijos ir piktavališki grasinimai. Siekiant užtikrinti patikimą būtinųjų paslaugų teikimą visoje ES ir patikimą vidaus rinkos veikimą, labai svarbu užtikrinti, kad ypatingos svarbos būtinųjų paslaugų teikėjai būtų atsparūs, t. y. pakankamai pasirengę užkirsti kelią sutrikimams, juos sušvelninti ir įveikti. Komisija priims **tam tikras priemones**, kuriomis sieks pagerinti veiklos vykdytojų atsparumą fizinei ir skaitmeninei įvairių rūšių rizikai.

Sienų saugumas

Užsienio teroristai kovotojai, slaptai grįžę iš Sirijos, dalyvavo 2015 m. lapkričio 13 d. Paryžiuje įvykdytame mirtiname išpuolyje. Tai išryškino pražūtingus nesugebėjimo užtikrinti sienų saugumą padarinius³³. Remiantis apytikriais vertinimais, 50 000 asmenų yra išvykę į Siriją ir Iraką, siekdami prisijungti prie džihadistų grupuočių, tarp jų – 5 000 asmenų iš ES; maždaug trečdalis vis dar yra toje teritorijoje. Siekiant užtikrinti mūsų piliečių saugumą, itin svarbu, kad teisėsaugos institucijos galėtų prie išorės sienų nustatyti terorizmu įtariamus ES ir ES nepriklausančių šalių piliečius. Europolas ir agentūros FRONTEX bei „eu-LISA“ ir toliau padės valstybėms narėms užtikrinti sienų saugumą.

Reikia sustiprinti Šengeno erdvės be vidaus sienų veikimą. 2020 m. lapkričio 30 d. Komisija surengė Šengeno forumą, siekdama pradėti įtraukias politines diskusijas dėl stipresnės Šengeno erdvės, grindžiamos tarpusavio pasitikėjimu, kūrimo. Šios diskusijos padės suformuoti Šengeno erdvės ateities strategiją, kurią Komisija planuoja pateikti 2021 m. ir kurioje ji pasiūlys, kaip peržiūrėti Šengeno sienų kodeksą, patobulinti vertinimo mechanizmą ir pagerinti Šengeno valdymą, sustiprinti policijos bendradarbiavimą bei keitimąsi informacija ir sustiprinti išorės sienas.

Kartu valstybės narės turėtų skubiai užbaigti modernizuoti išorės sienų valdymą pagal sutartas veiksmų gaires, įgyvendindamos užmojų sukurti moderniausią sienų valdymo sistemą³⁴. Nepaisant padarytos pažangos, reikia imtis tolesnių veiksmų. Nors valstybės narės tam tikromis sąlygomis gali taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas, svarbu, kad jos greitai įgyvendintų tikslą prie išorės sienų **atitinkamose duomenų bazėse sistemingai tikrinti visus keliautojus**. 2021 m. viduryje Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengs **gaires**, siekdama užtikrinti, kad bet kuriomis nukrypti leidžiančiomis nuostatomis būtų naudojamos ribotai ir kad jos atitiktų aukščiausius saugumo standartus.

³³ Lapkričio mėn. Paryžiuje įvykdytų išpuolių kaltininkai buvo Sirijoje arba Irake veikusios grupuotės „Islamo valstybė“ nariai. [...] Per praėjusius keletą metų buvo pranešta, kad dauguma užsienio teroristų kovotojų keliauja su tikrais dokumentais. Tačiau suklastotais dokumentais taip pat aktyviai naudojami – pvz., jais naudojosi dalis asmenų, dalyvavusių lapkričio mėn. Paryžiuje įvykdytuose išpuoliuose (Europolas, Europos Sąjungos ataskaita dėl terorizmo padėties ir tendencijų, 2016).

³⁴ Naujos IT struktūros ir sąveikumo diegimas, EBCG 2.0, diegimas, greitas pasiūlymo dėl tikrinimo priėmimas.

Sistemingų patikrinimų veiksmingumas priklauso nuo **ES informacinių sistemų** kokybės ir **sąveikumo**³⁵. Naujos ir atnaujintos didelio masto ES informacinės sistemos³⁶ leis pagerinti saugumą, o išorės sienų kontrolė taps veiksmingesnė ir efektyvesnė. Pasiiekus sąveikumą, reikiama informacija bus iš karto prieinama tiems policijos pareigūnams ir sienos apsaugos pareigūnams, kuriems reikia ją žinoti. Itin didelę reikšmę turi **atvykimo ir išvykimo sistema (AIS)**³⁷ – automatizuota keliautojų iš trečiųjų šalių registravimo sistema. Tai padės nustatyti visų į valstybių narių teritoriją atvykstančių trečiųjų šalių piliečių tapatybę ir tapatybės klastojimo atvejus.

Tokia pat svarbi Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema (ETIAS)³⁸ – išankstinė kelionių leidimo sistema, skirta keliautojams, kuriems nereikia vizos. Specialus **ETIAS stebėjimo sąrašas** sudarys sąlygas geriau naudotis informacija apie terorizmo veikla įtariamus arba su ja susijusius asmenis ir suteiks valstybėms narėms galimybę atsižvelgti į tą informaciją išduodant leidimus keliauti. Be to, atliekant patikrinimus būsimoje centralizuotoje sistemoje, kurioje nustatomos valstybės narės, turinčios informaciją apie trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės atžvilgiu priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius (**ECRIS-TCN**)³⁹, bus sudarytos sąlygos patikrinti, ar tam tikras trečiosios šalies pilietis arba dvigubą ES ir trečiosios šalies pilietybę turintis asmuo anksčiau Europos Sąjungoje buvo nuteistas už sunkų nusikaltimą ir kurioje valstybėje narėje jis buvo nuteistas. Užtikrinus AIS, ETIAS ir ECRIS-TCN sąveikumą, teisėsaugos pareigūnams, sienos apsaugos pareigūnams ir migracijos pareigūnams bus teikiama labiau susisteminta informacija ir bus lengviau kovoti su tapatybės klastojimu. Todėl valstybės narės turėtų greitai ir iki galo įgyvendinti šias sistemas ir pasirūpinti jų sąveikumu.

Trimis naujais 2018 m. gruodžio mėn. įsigaliojusiai **Šengeno informacinės sistemos (SIS)** reglamentais⁴⁰ buvo nustatytos tam tikros priemonės keitimuisi informacija (įskaitant informaciją apie terorizmu įtariamus asmenis) pagerinti. Itin svarbu, kad valstybės narės kuo greičiau įdiegtų visas **naujas SIS funkcijas**. Visų pirma valstybės narės automatinėje pirštų atspaudų identifikavimo sistemoje (AFIS) turėtų skubiai sukurti **pirštų atspaudų paieškos funkciją**, kad ji būtų prieinama jų pareigūnams, ypač prie išorės sienų.

Taip pat būtina į SIS įvesti **trečiųjų šalių informaciją apie užsienio teroristus kovotojus**, kurią teikia patikimos trečiosios šalys. Kartu su šiuo komunikatu Komisija pateikia sustiprintus Europolo įgaliojimus ir Reglamento dėl Šengeno informacinės sistemos (SIS) sukūrimo, eksploataavimo ir naudojimo pakeitimą, kuriuo Europolui būtų leidžiama, konsultuojantis su valstybėmis narėmis, SIS sukurti specialius perspėjimus. Reikia skubiai įdiegti valstybių narių aptariamą savanorišką procedūrą, pagal kurią būtų tvarkomi esami ir būsiami trečiųjų šalių teikiami duomenys. Kartu valstybės narės turėtų būti raginamos pasirūpinti, kad su terorizmu įtariamais asmenimis susiję Interpolo pranešimai būtų rodomi per pirmos linijos patikrinimus.

³⁵ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Interoperability>. Pagal Europos sąveikumo sistemą (https://ec.europa.eu/isa2/eif_en;) Žr. COM(2017) 134 final.

³⁶ Šengeno informacinė sistema, atvykimo ir išvykimo sistema, Vizų informacinė sistema, EURODAC, Europos nuosprendžių registrų informacinė sistema (jos dalis, susijusi su trečiųjų šalių piliečiais ir asmenimis be pilietybės).

³⁷ Kaip nustatyta Reglamentu (ES) 2017/2226, 2017 12 9, OL L 327.

³⁸ Kaip nustatyta Reglamentu (ES) 2018/1240, 2018 9 19, OL L 236/1.

³⁹ Kaip nustatyta Reglamentu (ES) 2019/816, 2019 5 22, OL L 135/1.

⁴⁰ Reglamentas (ES) 2018/1860, Reglamentas (ES) 2018/1861 ir Reglamentas (ES) 2018/1862.

Be to, pagal naujausias teisės normas valstybės narės, priimdamos sprendimą grąžinti, turėtų ne tik nustatyti iki penkerių metų trukmės **draudimus atvykti**⁴¹, bet ir įvesti **į SIS perspėjimus** dėl trečiųjų šalių piliečių, kuriems taikomas sprendimas grąžinti (nuo 2022 m.), taip pat perspėjimus dėl draudimo atvykti ir būti šalyje. Tokiu būdu sprendimai grąžinti ir draudimai atvykti ir būti šalyje būtų matomi visoms prieigą prie SIS turinčioms valdžios institucijoms. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tokiuose perspėjimuose taip pat būtų nurodoma informacija, ar trečiosios šalies pilietis kelia didelę grėsmę saugumui ir ar asmuo dalyvavo su terorizmu susijusiose veiklose.

Išankstinės informacijos apie keleivius (API) ir keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų tvarkymas yra labai svarbus siekiant nustatyti terorizmo atvejus ir kitus sunkius nusikaltimus, vykdyti jų prevenciją, juos susekti ir užkardyti. Siekdama integruoti API duomenų naudojimą, taip pat ir dėl kovos su terorizmu, Komisija 2021 m. pateiks pasiūlymą **persvarstyti API direktyvą** ir apsvarstys galimybę numatyti šių duomenų naudojimą kovai su sunkiais nusikaltimais, pagerinti API duomenų naudojimo veiksmingumą ir jų suderinamumą su kitomis priemonėmis, pvz., atvykimo ir išvykimo sistema, Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema ir PNR sistema.

PNR duomenų naudojimas ir analizė yra būtina priemonė kovoti su terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu tiek ES, tiek visame pasaulyje. Išsaugotų PNR duomenų analizė sudaro sąlygas nustatyti anksčiau nežinomas grėsmes ir suteikia teisėsaugos institucijoms kriminalinės žvalgybos informacijos ir atitinkamai galimybę aptikti įtartinus kelionių maršrutus ir nustatyti teroristų bei nusikaltėlių bendrininkus. Komisija primygtinai ragina valstybes narses, kurios dar nerenka ES vidaus skrydžių PNR duomenų, juos taip pat rinkti. Komisija toliau dalyvaus procese, kuriuo siekiama palengvinti PNR duomenų perdavimą visapusiškai laikantis Teisingumo Teismo išaiškintų ES teisinių reikalavimų, susijusių su Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) priimtais naujaisiais PNR standartais. Tebėra itin svarbu iki galo įgyvendinti dabartinę PNR sistemą ir esamą dvišalį bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis, pvz., JAV ir Australija. Be to, nuo 2010 m., kai Komisija paskutinį kartą atnaujino savo išorinę PNR politiką, susiformavo tam tikros pasaulinės tendencijos ir naujos aktualijos⁴², į kurias bus atsižvelgta kitų metų **ES PNR perdavimo išorės strategijos peržiūroje**.

Atsižvelgiant į teroristų keliamą grėsmę aviacijai, turi būti toliau stengiamasi pagerinti aviacijos saugumą. Komisija aiškinsis galimybes sukurti ir įgyvendinti europinę teisinę sistemą, kad skrydžiuose dalyvautų saugumo pareigūnai (skrydžio saugumą užtikrinantys pareigūnai).

Užtikrinimas, kad teroristai negalėtų naudotis išpuolių vykdymo priemonėmis

Siekdama panaikinti esamą spragą, Komisija pagal Šaunamųjų ginklų direktyvą priims **įgyvendinimo reglamentą**, kuriuo bus sukurta **sistema, skirta** valstybėms narėms **keistis informacija** apie atsisakymo išduoti leidimą šaunamajam ginklui įsigyti atvejus. Taip bus užtikrinta, kad asmuo, kuriam vienoje valstybėje narėje dėl saugumo priežasčių buvo neleista

⁴¹ Direktyva 2008/115/EB. Draudimo atvykti trukmė gali viršyti penkerius metus, jeigu atitinkamas trečiosios šalies pilietis kelia didelę grėsmę viešajai tvarkai, visuomenės saugumui arba nacionaliniam saugumui. Be to, valstybės narės ir toliau turi teisę priimti priemones, kuriomis draudžiama atvykti ir būti šalyje trečiųjų šalių piliečiams, esantiems trečiojoje šalyje.

⁴² Pvz., tai, kad galioja PNR direktyva ir ES duomenų apsaugos teisės aktai.

įsigyti šaunamojo ginklo, negalėtų panašaus prašymo pateikti kitoje valstybėje narėje. Ši darbą papildo **ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų planas**.⁴³ Nacionaliniai šaunamųjų ginklų ryšių punktai būtini siekiant įgyti tikrų žinių apie šaunamųjų ginklų keliamą grėsmę, užtikrinant departamentų tarpusavio bendradarbiavimą ir tarpvalstybinį⁴⁴ keitimąsi informacija bei žvalgybiniais duomenimis. Pagal Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos (EMPACT) prioritetą šaunamųjų ginklų srityje 2021 m. Komisija paskelbs rezultatų suvestinę, kiek pažangos valstybės narės yra padariusios kurdamos tokius ryšių punktus.

Kaip parodė keletas išpuolių visoje ES, **savadarbių sprogmenų** keliami grėsmė tebėra didelė⁴⁵. ES yra parengusi pažangiausius pasaulyje teisės aktus, kuriais ribojama prieiga prie **sprogstamųjų medžiagų pirtakų**⁴⁶ ir išaiškinami įtartini sandoriai, kuriuos sudarę teroristai gali pasigaminti savadarbius sprogmenis. Todėl itin svarbu, kad valstybės narės visapusiškai įgyvendintų naujas teisės normas, kurios įsigalios 2021 m. vasario 1 d., ir užtikrintų jų vykdymą. Tuo tikslu, be kita ko, reikia užtikrinti, kad, sprogstamųjų medžiagų pirtakus perkant internetu, nebūtų galima išvengti kontrolės.

Susirūpinimą ir toliau kelia **cheminių, biologinių, radioaktyvių bei branduolinių** (ChBRB) medžiagų rizika⁴⁷. 2017 m. teroristai, vadovaudamiesi „Da'esh“ nurodymais, planavo detonuoti bombą Australijos lėktuve ir sukurti cheminį ginklą⁴⁸. 2018 m. teroristas Vokietijoje bandė sukurti labai nuodingą ricino toksiną⁴⁹. Galima ChBRB išpuolio žala yra itin didelė. Komisija visų pirma dėmesį skiria **cheminių medžiagų** keliamai grėsmei. Remdamasi priegios prie sprogstamųjų medžiagų pirtakų reguliavimo metodo taikymo patirtimi, Komisija tiria galimybę apriboti prieigą prie tam tikrų pavojingų cheminių medžiagų; šis tyrimas bus baigtas 2021 m. 2020 m. Komisija valstybėms narėms suteikė įvairių priemonių⁵⁰, kuriomis naudojantis galima padidinti **biologinį saugumą**; ji aiškinsis, kaip pagerinti bendradarbiavimą kovojant su biologinėmis grėsmėmis ES lygmeniu. Nuo 2021 m. pradžios Komisija taip pat remia bendrus veiksmus su 18 šalių, kuriais siekiama stiprinti sveikatos sistemų parengtį ir reagavimo į biologinius ir cheminius teroristinius išpuolius priemones, taip pat tarpsektorinį (sveikatos, saugumo ir civilinės saugos sektorių) bendradarbiavimą.

Galiojančias ribojamąsias kovos su terorizmu priemones („sankcijas“) sudaro draudimas keliauti fiziniams asmenims ir turto išaldymas, taip pat draudimas suteikti fiziniams asmenims ir juridiniams subjektams lėšų ir ekonominių išteklių. ES įgyvendina JT lygmeniu

⁴³ COM(2020) 608

⁴⁴ „Tarpvalstybinis“ reiškia „tarp bet kurių valstybių“, o taip pat konkrečiai reiškia problemas, turinčias poveikį būtent regionams abipus bendros vidaus arba išorės sienos.

⁴⁵ Keletas tokių pražūtingų išpuolių pavyzdžių yra išpuoliai Osle (2011 m.), Paryžiuje (2015 m.), Briuselyje (2016 m.) ir Mančesteryje (2017 m.). Per išpuolį naudojant savadarbius sprogmenis Lione (2019 m.) buvo sužeista 13 žmonių.

⁴⁶ Cheminės medžiagos, kurios gali būti neteisėtai naudojamos savadarbiams sprogmenims gaminti. Jos reglamentuojamos 2019 m. Reglamente (ES) 2019/1148 dėl prekybos sprogstamųjų medžiagų pirtakais ir jų naudojimo, kuris bus taikomas nuo 2021 m. vasario 1 d.

⁴⁷ Europolas pranešė, kad 2019 m. ketinimai įvykdyti teroristinius išpuolius naudojant ChBRB medžiagas ir toliau buvo pateikiami internetiniuose teroristų forumuose ir socialinėje žiniasklaidoje. Uždaruose internetiniuose forumuose buvo aptariami galimi *modi operandi* ir keičiamasi žiniomis per naudojimo instrukcijas, vadovus, skelbimus ir infografikus, kuriuose išdėstyti receptai, kaip pagaminti ir paskleisti įvairias medžiagas (Europolas, Europos Sąjungos ataskaita dėl terorizmo padėties ir tendencijų, 2020).

⁴⁸ <https://www.bbc.com/news/world-australia-49764450>

⁴⁹ <https://www.dw.com/en/cologne-ricin-plot-bigger-than-initially-suspected/a-44319328>

⁵⁰ Pavyzdžiui, biologinio saugumo išteklių rinkinį, kurio sukūrimą finansavo Komisija. Galimybė juo naudotis valstybėms narėms suteikta 2020 m. spalio 19 d. per ChBRB patariamąsios grupės posėdį.

patvirtintas kovos su terorizmu sankcijas ir pati patvirtino savo sankcijas kovai su terorizmu remti⁵¹. Pačios kovos su terorizmu sankcijos yra galinga atsargumo priemonė, padedanti užtikrinti, kad teroristai negalėtų gauti išteklių ir neturėtų judumo galimybių. Todėl Europos Sąjunga turėtų kuo geriau išnaudoti prieinamus galiojančių sankcijų režimus, be kita ko, užtikrinant griežtą jų vykdymą.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

Komisija:

- 2021 m. pasiūlys Šengeno erdvės ateities strategiją;
- pasiūlys ES įsipareigojimą siekti miestų saugumo ir atsparumo, užkirsti kelią radikalizacijai ir su ja kovoti, mažinti viešųjų erdvių pažeidžiamumą;
- glaudžiai koordinuodama veiksmus su valstybėmis narėmis, padės stiprinti fizinę religinių apeigų vietų apsaugą;
- pasiūlys priemonių ypatingos svarbos infrastruktūros objektų atsparumui didinti;
- pasiūlys persvarstyti Išankstinės informacijos apie keleivius direktyvą;
- sukurs informacinę sistemą, skirtą keistis informacija apie atsisakymo išduoti leidimą šaunamajam ginklui įsigyti atvejus;
- kontroliuos, kaip valstybės narės įgyvendina atitinkamus teisės aktus, ir, jeigu reikės, imsis tolesnių veiksmų pažeidimo tyrimo procedūrose.

Valstybės narės raginamos:

- greitai pašalinti atitinkamų teisės aktų įgyvendinimo spragas ir trūkumus;
- užtikrinti sistemingą visų keliautojų tikrinimą atitinkamose duomenų bazėse prie išorės sienų;
- skelbti perspėjimus SIS dėl įtariamų užsienio teroristų kovotojų;
- SIS automatinėje pirštų atspaudų identifikavimo sistemoje skubiai sukurti pirštų atspaudų paieškos funkciją;
- greitai įdiegti AIS, ETIAS ir ECRIS-TCN ir užtikrinti jų sąveikumą;
- sustiprinti cheminį ir biologinį saugumą.

4. REAGUOTI

Kai įvykdomas teroristinis išpuolis, reikia imtis skubių veiksmų jo poveikiui kuo labiau sumažinti ir sudaryti sąlygas greitai jį iširti ir patraukti kaltininkus baudžiamojon atsakomybėn. Jokia valstybė narė negali to padaryti viena. Bendradarbiauti reikia ir Europos lygmeniu, ir tarptautiniu mastu.

Operatyvinė pagalba. Europolo stiprinimas

⁵¹ Bendroji pozicija 2001/931/CFSP ir Tarybos reglamentas (EB) 2580/2001; Tarybos sprendimas (BUSP) 2016/1693, Tarybos reglamentas (EB) 881/2002 ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1686.

Europol ir jo **Europos kovos su terorizmu centras (ECTC)** yra itin svarbūs, kad ES galėtų imtis kovos su terorizmu veiksmų; jų teikiama operatyvinė pagalba per pastaruosius kelerius metus padidėjo penkis kartus (nuo 127 operatyvinių bylų, dėl kurių buvo teikiama pagalba, 2016 m. iki 632 bylų 2019 m.). Europos kovos su terorizmu centras dabar dalyvauja kiekviename didesniame Europos Sąjungoje vykdomame kovos su terorizmu tyrime. Įgyvendindami teisėkūros iniciatyvą **Europolo įgaliojimams sustiprinti**, turime sudaryti Europolui sąlygas **veiksmingai bendradarbiauti su privačiais subjektais**. Teroristai piktnaudžiauja tarpvalstybinėmis įmonių paslaugomis: verbuoja sekėjus, planuoja išpuolius ir skleidžia propagandą, taip kurstydami tolesnius išpuolius. Daugelis įmonių nori dalytis duomenimis, tačiau gali nežinoti, su kuo, nes gali būti neaišku, kurios valstybės narės turi jurisdikciją vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už konkretų nusikaltimą. Europolas turi geriausias galimybes užpildyti šią spragą ir būti pirmuoju kontaktiniu punktu, kuris nustato ir perduoda susijusius įrodymus atitinkamų valstybių narių valdžios institucijoms.

Be to, Europolas turi turėti galimybę padėti vykdyti nacionalinius kovos su terorizmu tyrimus – **analizuoti didelius ir sudėtingus duomenų rinkinius** („didžiuosius duomenis“). Tai bus grindžiama sėkmingu Europolo bendradarbiavimu su darbo grupe *Fraternité*, padedant Prancūzijos ir Belgijos valdžios institucijoms tirti 2015 m. lapkričio mėn. Paryžiaus išpuolius ir 2016 m. kovo mėn. Briuselio išpuolius.⁵² Europos vaidmens **mokslinių tyrimų ir inovacijų** srityje stiprinimas padės modernias technologijas naudojančioms nacionalinėms institucijoms kovoti su terorizmo keliamą grėsmę. Teroristai maskuoja savo tapatybę, slepia savo ryšių turinį ir, naudodamiesi naujomis technologijomis, slaptai perduoda neteisėtas prekes ir išteklius. Todėl turime padidinti operatyvinę Europolo pagalbą iššifravimo klausimais, visapusiškai laikantis ES teisės.

Teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas

Siekdama sustiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, 2021 m. pabaigoje Komisija pasiūlys **ES „policijos bendradarbiavimo kodeksą“**. Taip įvairios ES operatyvinio teisėsaugos bendradarbiavimo priemonės bus integruotos į suderinamą, pažangų ir konsoliduotą ES teisinį režimą, kartu palengvinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą kovos su terorizmu srityje. Šiuo pasiūlymu taip pat bus peržiūrėtos galiojančios Tarybos gairės ir tarp valstybių narių galiojantys pažangiausi dvišaliai ar daugiašaliai susitarimai⁵³.

Komisija ir toliau remis įvairių **teisėsaugos tinklų** veiklą. Ši veikla apims, pavyzdžiui, bendrus mokymus ir pratybas, tarpvalstybinių ryšių ir operacijų kanalų ir pajėgumų kūrimą, taip pat geresnį išteklių, kuriais būtų galima pasinaudoti per incidentus, telkimą. Komisija ir toliau remis ir užtikrins ES valstybių narių **tinklo ATLAS, kurį sudaro specialieji reagavimo padaliniai** ir kuris siekia tobulinti tarpvalstybinėse kovos su terorizmu operacijose naudojamas policijos reagavimo priemones, tvarumą.

Pagal **INTERREG tarpvalstybinio bendradarbiavimo programas** Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) jau kurį laiką remia policijos ir kitų saugumo tarnybų bendradarbiavimą vidaus pasienio regionuose. Nors 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu tokia parama gali būti tęsiama, ERPF taip pat gali prisidėti prie veiksmų sienų ir migracijos

⁵² Toliau tirdama tarptautinius teroristų ryšius, darbo grupė *Fraternité* išnagrinėjo 19 terabaitų informacijos, įskaitant sukauptus ryšių, finansinius, interneto ir teismo ekspertizės duomenis. Europolui apdorojus didelį sudėtingų duomenų kiekį, buvo gauti 799 žvalgybiniai pranešimai.

⁵³ Prie pasiūlymo bus pridėtas poveikio vertinimas ir bus surengtos konsultacijos su valstybėmis narėmis, Šengeno asocijuotosiomis šalimis ir atitinkamomis ES įstaigomis.

valdymo srityse, pvz., orientuotų į trečiųjų šalių piliečių, įskaitant tarptautinės apsaugos gavėjus, ekonominę ir socialinę integraciją.

Komisija taip pat skatins tarpsektorinį bendradarbiavimą su kitais itin svarbiais pirmųjų reagavimo priemonių vykdytojais, pvz., veikiančiais pagal **Sąjungos civilinės saugos mechanizmą**, kuris gali būti itin svarbus reaguojant į didelius incidentus, kuriems įveikti gali nepakakti nacionalinių pajėgumų, pvz., teroristinius išpuolius arba cheminius, biologinius, radiacinius ar branduolinius incidentus.

Keitimosi informacija gerinimas

Kad teisėsaugos institucijos galėtų užkirsti kelią teroristiniams nusikaltimams ir kitoms nusikalstamoms veikoms, jas ištirti ir už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, joms reikia gauti susijusią informaciją tinkamu laiku. Galiojantys **Priumo sprendimai**⁵⁴ padėjo sudaryti sąlygas valstybėms narėms keistis pirštų atspaudais, DNR ir tam tikrais transporto priemonių registracijos duomenimis. Tačiau, atsižvelgiant į technines, kriminalistikos, operatyvinės veiklos ir duomenų apsaugos tendencijas, Priumo sprendimai turėtų būti atnaujinami, be to, būtų galima dar labiau išplėsti jų taikymo sritį, kad valstybėms narėms būtų lengviau vykdyti nusikalstamų veikų ir teroristų veiklos tyrimus. Komisija 2021 m. pasiūlys persvarstytą Priumo sprendimų redakciją siekdama įvertinti, kaip juos galima pritaikyti dabartiniams ir būsimiems operatyviniams teisėsaugos institucijų poreikiams ir kaip tuos sprendimus suderinti su ES teisine duomenų apsaugos sistema.

Siekdamos kovoti su terorizmu, **teisingumo ir vidaus reikalų agentūros** (pvz., Europolas, Eurojustas ir FRONTEX) turės pagerinti savo veiklos koordinavimą. Kartu su valstybėmis narėmis ir atsižvelgiant į atitinkamas jų atsakomybės sritis, reikėtų nustatyti siejamuosius veiksnius ir įgyvendinti sprendimus, kad ES lygmeniu būtų galima taikyti efektyvų požiūrį. Komisija tuo tikslu pateiks konkrečių pasiūlymų, visų pirma, pasiūlymą sukurti veiksmingą keitimosi informacija kovos su terorizmu atvejais mechanizmą, kuris turėtų apimti jungtinių tyrimų grupių skaitmeninio bendradarbiavimo platformą, ir paspartinti Europolo ir Eurojusto tarpusavio sistemos „yra atitiktis / nėra atitikties“ diegimą, kad būtų nustatomi jų duomenų ryšiai. Įgyvendinant sustiprintus Europolo įgaliojimus, Komisija siūlo sukurti Europolo ir Europos prokuratūros tarpusavio sistemą „yra atitiktis / nėra atitikties“. Be to, vienas iš tikslų tebėra išplėsti Europos prokuratūros įgaliojimus, kad jie apimtų tarpvalstybinius teroristinius nusikaltimus.

Neseniai įvykdyti išpuoliai parodė, kaip svarbu tinkamai išanalizuoti **asmenų, laikomų teroristais arba smurtiniais ekstremistais**, keliamą grėsmę. Komisija remia darbą, kurį neseniai pristatė Taryba⁵⁵. Šia aktualia tema reikalingos reguliaresnės strateginės diskusijos, geresnis tarpusavio supratimas ir informuotumas apie nacionalines koncepcijas, taip pat **keitimosi informacija palengvinimas** atitinkamos informacijos įvedimo į **ES informacines sistemas** srityje. Reguliarus strateginis keitimasis informacija turėtų apimti keitimąsi informacija apie praktines priemones, pvz., rizikos vertinimus, taip pat tų priemonių vertinimą.

⁵⁴ Tarybos sprendimas 2008/615/TVR dėl tarpvalstybinio bendradarbiavimo gerinimo, visų pirma kovos su terorizmu ir tarpvalstybinio nusikalstamumu srityje, ir Tarybos sprendimas 2008/616/TVR dėl Sprendimo 2008/615/TVR įgyvendinimo.

⁵⁵ Gruodžio 4 d. TVR tarybos priimtų Tarybos išvadų dėl vidaus saugumo atitinkamoje dalyje ir išsamiose išvadose, dėl kurių susitarė Terorizmo darbo grupė ir kurias lapkričio 19 d. patvirtino COSI paramos grupė.

Nors ES valstybės narės privalo aktyviau keistis informacija, veiksmingai kovai su tarptautinėmis grėsmėmis tokio keitimosi informacija ne visada pakanka. Būtent todėl, siekiant veiksmingai reaguoti į grėsmes, itin svarbus aspektas yra tarptautinis bendradarbiavimas. Dvišaliai susitarimai su svarbiausiais partneriais yra svarbūs keičiantis informacija ir užsitikrinant įrodymus bei tyrimui naudingus duomenis iš ES nepriklausančių jurisdikcijų. Tuo požiūriu svarbų vaidmenį atlieka tarptautinė kriminalinės policijos organizacija **Interpolas**. Nors ES ir Interpolas seniai bendradarbiauja, yra sričių, kuriose bendradarbiavimą reikėtų pradėti arba sustiprinti. Interpolas yra itin svarbus kovos su terorizmu partneris, pavyzdžiui, dėl to, kad jis turi ekspertinių žinių apie užsienio teroristus kovotojus. Tai susiję, pavyzdžiui, su jo veikla renkant kovos lauko informaciją ir vykdant nenustatyto sienos kirtimo prevenciją. Kelioms ES įstaigoms kyla operatyvinis poreikis turėti prieigą prie Interpolo duomenų bazių, kad galėtų atlikti savo funkcijas. Siekdama sudaryti sąlygas gauti tokią prieigą pagal ES teisės aktų reikalavimus, Komisija rengia atitinkamas priemones, kad būtų galima **derėtis dėl ES ir Interpolo bendradarbiavimo susitarimo**.

Pagalba vykdant tyrimus ir baudžiamąjį persekiojimą

Finansinės žvalgybos padaliniai tenka labai svarbus vaidmuo nustatant terorizmo finansavimą, nes jie gauna pranešimus apie įtartinus sandorius iš daugelio įvairių finansų ir nefinansinių įstaigų ir juos nagrinėja sulygindami su kita aktualia informacija, o tada perduoda savo analizės rezultatus teisėsaugos institucijoms arba prokurorams. Komisija apsvarstys, kaip sukurti **ES finansinės žvalgybos padalinių veiklos koordinavimo ir paramos mechanizmą**⁵⁶, kad pagerintų jų analitinius gebėjimus.

Itin svarbūs **finansiniai tyrimai**, kuriuos vykdant sekami pinigų srautai ir nustatomi bendrininkai, kurie anksčiau nebuvo žinomi. Siekiant padėti finansų tyrėjams, palengvinti jų tarpvalstybinį darbą ir pagerinti finansinių tyrimų veiksmingumą terorizmo atvejais, reikalingos naujos struktūros. Komisija siūlo sukurti **kovos su terorizmu finansų tyrėjų tinklą**. Atsižvelgiant į nacionalinių finansinės žvalgybos padalinių nuveiktą darbą, toks tinklas padėtų vieniems kitus informuoti apie tyrimų metodus ir finansų tyrimų patirtį. Jis turėtų apimti Europolą ir jo Europos kovos su finansiniais ir ekonominiais nusikaltimais centrą, bendradarbiauti su Turto susigrąžinimo tarnybų tinklu ir padėti tobulinti tyrėjų analizę, suprasti tendencijas ir besiformuojančias rizikos rūšis, taip pat sustiprinti tyrėjų gebėjimus.

Kad tyrėjai galėtų tirti teroristų finansavimą ir platesnius teroristų tinklus, jiems reikia prieigos prie **bankų sąskaitų informacijos**. Komisija pabrėžė, jog finansinės žvalgybos padaliniai ir teisėsaugos institucijoms reikia turėti greitą tarpvalstybinę prieigą prie nacionalinių bankų sąskaitų informacijos kitose valstybėse narėse⁵⁷. Tai būtų galima pasiekti susiejant centrinių bankų sąskaitų registrus – Komisija mano, jog tai yra įmanoma⁵⁸. Be to, taip būtų sureaguota į Tarybos raginimą Komisijai apsvarstyti galimybę patobulinti teisinę sistemą, kad būtų galima susieti nacionalinius centralizuotus mechanizmus⁵⁹. 2021 m. Komisija ketina pasiūlyti teisės aktus, kuriais būtų įgyvendintos šios jungtys ir būtų sukurti **susietieji bankų sąskaitų registrai**. Komisija apsvarstys galimybę suteikti prieigą prie tokio registro teisėsaugos institucijoms ir turto susigrąžinimo tarnyboms, kai bus atliktas poveikio, taip pat ir pagrindinėms teisėms, vertinimas ir bus užtikrinta, kad būtų visapusiškai laikomasi

⁵⁶ Kaip siūloma 2020 m. gegužės 7 d. Kovos su pinigų plovimu veiksmų plane, C(2020) 2800 *final*.

⁵⁷ 2020 m. gegužės 7 d. Kovos su pinigų plovimu veiksmų planas, C(2020) 2800 *final*.

⁵⁸ COM(2019) 273 *final*.

⁵⁹ 2020 m. birželio mėn. Tarybos išvados dėl finansų tyrimų stiprinimo, Tarybos dok. 8927/20.

proporcingumo principo⁶⁰. Taip bus pagerintas tarpvalstybinis bendradarbiavimas. Be to, 2021 m. Komisija iš naujo įvertins grėsmes ir pažeidžiamumą, susijusius su terorizmo finansavimu iš užsienio ir lėšų rinkimu bei perdavimu per **ne pelno organizacijas**⁶¹, atsižvelgiant į pastarojo meto tendencijas šioje srityje.

Vykdamas **Terorizmo finansavimo sekimo programą**⁶² (TFSP) surinkta daug žvalgybinės informacijos, kuri padėjo išaiškinti ir ištirti rengiamus teroristinius išpuolius ir susekti juos rengusius asmenis⁶³. ES ir JAV TFSP susitarimas dėl keitimosi finansine informacija yra galinga JAV ir ES teisėsaugos institucijų priemonė kovojant su terorizmu; jame įtvirtintos apsaugos nuostatos, kuriomis užtikrinama ES piliečių privatumo apsauga. 2021 m. bus pradėta tolesnė bendra susitarimo peržiūra.

Šiandien vykdamas daugumą visų formų nusikalstamų veikų ir terorizmo atvejų **tyrimų** naudojama **užšifruota informacija**. Šifravimas skaitmeniniame pasaulyje yra būtinas, juo apsaugomos skaitmeninės sistemos ir operacijos. Tai yra svarbi kibernetinio saugumo užtikrinimo ir pagrindinių teisių, įskaitant saviraiškos laisvę, privatumą ir duomenų apsaugą, apsaugos priemonė. Kartu šifravimas gali būti naudojamas kaip saugus kanalas nusikaltėliams, kuriuo naudodamiesi jie gali paslėpti savo veiksmus nuo teisėsaugos ir teisminių institucijų. Komisija bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis nustatys galimus teisinius, operatyvinius ir techninius **teisėtos prieigos sprendimus** ir skatins laikytis požiūrio, kuriuo būtų išlaikytas šifravimo veiksmingumas apsaugant privatumą bei ryšių saugumą ir kartu užtikrinamas veiksmingas atsakas į nusikalstamumą ir terorizmą.

Kaip ES ministrai pripažino savo 2020 m. lapkričio 13 d. bendrame pareiškime⁶⁴, esminę reikšmę turi **galimybė gauti skaitmeninius įrodymus ir prieiga prie jų**. Reikia aiškios ir patikimos sistemos, kuri sudarytų sąlygas laiku **gauti tarpvalstybinę prieigą prie elektroninių įrodymų** ir tyrimui naudingus duomenis, nes skaitmeniniai įrodymai reikalingi maždaug 85 proc. visų nusikalstamų veikų tyrimų. Komisija ragina teisės aktų leidėjus užtikrinti valdžios institucijoms greitą ir patikimą prieigą prie e. įrodymų, **skubiai priimant pasiūlymus dėl e. įrodymų**. Be to, svarbu, kad visos valstybės narės neatidėliodamos užtikrintų ryšį su **Skaitmeninio keitimosi e. įrodymais sistema (eEDES)**. Komisija ketina būsima *eEDES* naudojimo sritį nustatyti pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl skaitmeninės teismo bendradarbiavimo pertvarkos⁶⁵.

Europos Sąjungai taip pat būtinos griežtos **bendradarbiavimo su mūsų tarptautiniais partneriais** taisyklės, taikytinos vykdamas skaitmeninius tyrimus. Tarptautinė tokio bendradarbiavimo sistema yra Budapešto konvencija dėl elektroninių nusikaltimų. Komisija padarys viską, ką galės, kad 2021 m. pradžioje užbaigtų derybas dėl atnaujintos sistemos (antrojo papildomo protokolo), pagal kurią būtų sprendžiamos šiandienos nusikaltimų pasinaudojant kibernetine erdve, įskaitant terorizmą, keliamos problemos ir atitinkamai būtų taikomos naujos sustiprintos bendradarbiavimo priemonės, atitinkančios reikiamus pagrindinių teisių apsaugos standartus. Komisija sieks kuo greičiau daryti pažangą derybose

⁶⁰ Taip pat žr. COM(2020) 605 *final*.

⁶¹ Ankstesni vertinimai buvo išdėstyti 2019 m. Komisijos viršnacionalinės rizikos vertinime, COM(2019) 370, ir Komisijos komunikate dėl teroristų finansavimo prevencijos ir kovos su juo stiprinant koordinavimą nacionaliniu lygmeniu ir didinant nepelno sektoriaus skaidrumą, COM(2005) 620.

⁶² OL L 195, 2010 7 27, p. 5.

⁶³ COM(2013) 843 *final*.

⁶⁴ <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2020/11/13/joint-statement-by-the-eu-home-affairs-ministers-on-the-recent-terrorist-attacks-in-europe/>

⁶⁵ Žr. 2021 m. Komisijos darbo programą.

dėl ES ir JAV susitarimo dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų ir kartu užtikrins, kad derybų rezultatai būtų suderinami su Sąjungos vidaus teisės normomis, kuriomis reglamentuojami elektroniniai įrodymai.

Be to, **kovos lauko įrodymai**, t. y. informacija, kurią atskleidžia ir surenka kovos lauko operacijas vykdančios karinės pajėgos arba privačios šalys konflikto zonoje, **baudžiamajam persekiojimui vykdyti** yra itin svarbūs. Komisija ir toliau padės valstybėms narėms naudojantis kovos lauko informacija nustatyti, susekti ir baudžiamajon atsakomybėn patraukti užsienio teroristus kovotojus – bus kaupiama geriausia patirtis⁶⁶, keičiamasi informacija ir galbūt teikiamas projektų finansavimas. Visų pirma Komisija ir Europos išorės veiksnių tarnyba toliau remis ir stiprins bendradarbiavimą su svarbiausiomis trečiosiomis šalimis, pvz., Jungtinėmis Valstijomis, įskaitant keitimąsi informacija ir užtikrinant kovos lauko informacijos integravimą į Europos saugumo struktūrą ir tinklus.

Siekdamos užtikrinti prieigą prie skaitmeninių įrodymų ir tyrimui naudingų duomenų, valstybės narės remiasi **duomenų saugojimo sistemomis**, taip užtikrindamos nacionalinį ir visuomenės saugumą ir vykdydamos nusikalstamų veikų tyrimus. Teisingumo Teismo pastarojo meto sprendimais dėl duomenų saugojimo⁶⁷ buvo patvirtinta, kad ES teisėje neleidžiamas bendras neatrankinis duomenų saugojimas, tačiau buvo nurodyti tam tikri atvejai, kai **duomenis saugoti leidžiama**, jeigu nustatomi aiškūs ir proporcingi įstatyme išdėstyti įpareigojimai ir taikomos griežtos materialinės ir procesinės apsaugos priemonės.⁶⁸ Savo naujausiame bendrame pareiškime⁶⁹ ES vidaus reikalų ministrai pabrėžė, jog svarbu išsiaiškinti, kaip duomenys bus saugomi ateityje kovos su nusikalstamumu tikslais. Komisija įvertins prieinamas galimybes užtikrinti, kad teroristus ir kitus nusikaltėlius būtų galima identifikuoti ir atsekti, kartu laikantis ES teisės, kaip ją aiškina Teisingumo Teismas.

Valstybių narių pajėgumų atlikti tyrimus ir surinkti įrodymus stiprinimas yra svarbus baudžiamosios teisenos sistemos reagavimo į teroristinius išpuolius priemonių aspektas. Komisija taip pat įvertins, ar reikia tarpvalstybinio įrodymų naudojimo baudžiamajame procese taisyklių. Be to, teroristinių išpuolių atvejais valstybėse narėse reikia nustatyti galimus teismo proceso (tyrimų ir baudžiamojo persekiojimo) ryšius. Šiuo tikslu 2019 m. Eurojustas įsteigė **Kovos su terorizmu registrą**. Registras turėtų tapti svarbia priemone veiksnių koordinavimui tarpvalstybiniuose kovos su terorizmu teismo procesuose užtikrinti, o Eurojustui turėtų būti skiriama pakankamai išteklių. Šiuo tikslu 2021 m. Komisija priims **pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto**, kuriuo bus siekiama **pagerinti keitimąsi informacija ir veiksnių koordinavimą tarpvalstybinėse terorizmo bylose vykdomuose teismo procesuose**, kad šis keitimasis informacija būtų saugus bei efektyvus ir kad juo Eurojustui būtų sudarytos sąlygos laiku reaguoti.

Geresnė parama terorizmo aukoms

Itin svarbi reagavimo į terorizmą priemonių dalis yra užtikrinti, kad terorizmo aukoms būtų

⁶⁶ Eurojusto 2020 m. Memorandumas dėl kovos lauko įrodymų (<https://www.eurojust.europa.eu/battlefield-evidence-increasingly-used-prosecute-foreign-terrorist-fighters-eu>).

⁶⁷ Sprendimas *Privacy International*, C-623/17, ir 2020 m. spalio 6 d. Sprendimas *Quadrature du Net a.o* sujungtose bylose C-511/18, C-512/18 ir C-520/18.

⁶⁸ Ten pat. Tai apima galimybes bendrai saugoti srauto ir vietos nustatymo duomenis siekiant apsaugoti nuo didelių esamų ir numatomų grėsmių nacionaliniam saugumui, tikslingai saugoti srauto ir vietos nustatymo duomenis pagal asmenis ir geografinius kriterijus, siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais ir užkirsti kelią didelėms grėsmėms viešajam saugumui, kovos su sunkiais nusikaltimais tikslais ribotą laiką bendrai saugoti pranešimo šaltiniui priskirtus IP adresus ir bendros kovos su nusikalstamumu tikslais bendrai saugoti vadinamuosius civilinės tapatybės duomenis.

⁶⁹ ES vidaus reikalų ministrų bendras pareiškimas dėl pastarojo meto teroristinių išpuolių Europoje, <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2020/11/13/joint-statement-by-the-eu-home-affairs-ministers-on-the-recent-terrorist-attacks-in-europe/>

suteikiama reikiama parama, apsauga ir pripažinimas. ES priėmė patikimą teisės normų rinkinį **nusikaltimų aukoms**, įskaitant terorizmo aukas, remti ir jų **teisėms** apsaugoti⁷⁰. Be to, 2004 m. Kompensacijos direktyvoje⁷¹ reikalaujama, kad valstybės narės būtų sukūrusios nacionalines kompensavimo sistemas, taip pat ir skirtas terorizmo aukoms.

2020 m. sausio mėn. Komisija, vykdydama dvejų metų bandomąjį projektą, įsteigė **ES terorizmo aukų kompetencijos centrą**⁷². Centras padeda valstybėms narėms ir nacionalinėms paramos aukoms organizacijoms taikyti ES teisės normas – pateikia gaires, vykdo mokymus ir veikia kaip kompetencijos centras. Iki 2021 m. pabaigos bus įvertinta, ar jo veiklą reikia tęsti. Taip pat bus nagrinėjamos galimybės jį integruoti į būsimą ES radikalizacijos prevencijos žinių centrą. 2020 m. birželio mėn. Komisija priėmė savo pirmąją **2020–2025 m. ES strategiją dėl nusikaltimų aukų teisių**⁷³. Strategijoje ypatingas dėmesys skiriamas pažeidžiamiausioms nusikaltimų aukoms, įskaitant terorizmo aukas. Siekdamas pagerinti bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą terorizmo aukų labui, valstybės narės turėtų sukurti **bendrus nacionalinius informacinius punktus terorizmo aukoms**⁷⁴. Pagal šią strategiją Komisija įvertins galiojančias ES nusikaltimų aukų teisių apsaugos teisės normas ir, jeigu reikės, iki 2022 m. pasiūlys teisėkūros procedūra priimamų aktų pakeitimus. Komisija taip pat įvertins, kaip būtų galima pagerinti nusikaltimų aukų galimybes gauti kompensaciją, be kita ko, atsižvelgdama į tarpvalstybinius atvejus, kai terorizmo aukos gyvena ne toje valstybėje narėje, kurioje buvo įvykdytas teroristinis išpuolis. Komisija, siekdama parodyti vienybę ir mūsų visuomenės atsparumą terorizmui, terorizmo aukas kasmet pamini per Europos terorizmo aukų atminimo dieną.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

Komisija:

- pasiūlys persvarstyti Priumo sprendimus;
- sukurs kovos su terorizmu finansų tyrėjų tinklą tarpvalstybiniais finansų tyrimams pagerinti;
- padės valstybėms narėms naudojantis kovos lauko informacija nustatyti, susekti ir baudžiamojon atsakomybėn patraukti grįžtančius užsienio teroristus kovotojus;
- pasiūlys įgaliojimus derėtis dėl ES ir Interpolo bendradarbiavimo susitarimo;
- remis terorizmo aukas, be kita ko, pasitelkdama ES terorizmo aukų kompetencijos centrą.

Europos Parlamentas ir Taryba raginami:

- skubiai priimti pasiūlymus dėl elektroninių įrodymų, kad valdžios institucijoms būtų užtikrinta greita ir patikima prieiga prie elektroninių įrodymų;
- išnagrinėti pasiūlymą persvarstyti Europolo įgaliojimus.

⁷⁰ Šios teisės normos – tai Aukų teisių direktyva 2012/29/ES, kurioje nurodytos visų nusikaltimų aukų teisės, ir Direktyva (ES) 2017/541 dėl kovos su terorizmu, kuria konkrečiau reaguojama į konkrečius terorizmo aukų poreikius.

⁷¹ 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms.

⁷² https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_en.

⁷³ COM(2020) 258 *final*

⁷⁴ Kaip numatyta 2018 m. birželio 4 d. Tarybos išvadose dėl terorizmo aukų (9719/18).

5. SUSTIPRINTI TARPTAUTINĮ BENDRADARBIAVIMĄ PAGAL VISUS KETURIS RAMSČIUS

Kovos su terorizmu partnerystės iniciatyvos, įskaitant glaudų bendradarbiavimą su ES kaimyninėmis šalimis, yra būtinos saugumui Europos Sąjungoje pagerinti. Taryba paragino toliau stiprinti ES įsitraukimą į kovą su terorizmu už ES ribų, pagrindinį dėmesį skiriant Vakarų Balkanams, Šiaurės Afrikai ir Artimiesiems Rytams, Saheliui, Somalio pusiasaliui, taip pat kitose Afrikos šalyse, kuriose daugėja teroristų veiklos, taip pat svarbiausiuose Azijos regionuose. Toks įsitraukimas gali padėti valstybėms narėms galutinai užkardyti teroristų veiklą ir pasaulio mastu kovoti su teroristų organizacijomis. Šiuo požiūriu, siekiant palengvinti bendradarbiavimą ir skatinti gebėjimų stiprinimą, tebėra būtina ES delegacijose veikiančių kovos su terorizmu / saugumo ekspertų tinklo pagalba.

Itin svarbu kovos su terorizmu srityje bendradarbiauti su **Vakarų Balkanų partneriais**, taip pat ir per atitinkamas ES agentūras. Būtina iki galo įgyvendinti Vakarų Balkanams skirtą bendrą kovos su terorizmu veiksmų planą⁷⁵, t. y., be kita ko, dar labiau integruoti šį regioną į Informacijos apie radikalizaciją tinklo veiklą. Komisija ir toliau pirmenybę teiks policijos ir teisminei bendradarbiavimui. Kova su terorizmo finansavimu ir piliečių bei infrastruktūros apsauga taip pat yra itin svarbios⁷⁶. Ateinančius keletą metų bus stiprinamas bendradarbiavimas su Vakarų Balkanų partneriais šaunamųjų ginklų srityje – jie vis labiau įsitrauks įgyvendinant Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos (EMPACT) šaunamųjų ginklų prioritetą. Komisija taip pat toliau finansiškai padės Vakarų Balkanų partneriams, Ukrainai ir Moldovai įgyvendinti ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų planą.

Bendradarbiavimas su prioritetinėmis **pietinėmis kaimyninėmis** šalimis turėtų būti toliau stiprinamas, siekiant patobulinti terorizmo (įskaitant pinigų plovimą ir teroristų finansavimą) prevencijos ir kovos su juo priemones, taip pat turėtų būti stiprinama viešųjų erdvių apsauga ir teisinės valstybės principo laikymasis. Atsižvelgdama į pietinių kaimyninių šalių geografinį artumą ir bendras grėsmes saugumui, ES šioms šalims taip pat teikia pirmenybę siekdama išplėtoti policijos bendradarbiavimą. Komisija turi įgaliojimus derėtis dėl tarptautinių susitarimų su Alžyru, Egiptu, Izraeliu, Jordanija, Libanu, Maroku ir Tunisu, pagal kuriuos kovos su terorizmu ir sunkiu organizuotu nusikalstamumu pagrindais būtų keičiamasi duomenimis su Europolu. Be to, Komisija šiuo metu siekia Tarybos leidimo pradėti derybas su dešimtimi trečiųjų šalių⁷⁷ dėl Eurojusto ir tų trečiųjų šalių bendradarbiavimo siekiant veiksmingai reaguoti į terorizmą. Be to, Komisija stiprins bendradarbiavimą su svarbiausiomis Užsachario Afrikos ir Azijos šalimis dėl pagrindinių strategijos sričių.

Visų pirma, spręsdama su terorizmu susijusias problemas, ES turėtų aktyviau įsitraukti į bendradarbiavimą su atitinkamais JT organais, pvz., Jungtinių Tautų kovos su terorizmu biuru (UNOCT), ir kitomis organizacijomis, pvz., ESBO arba Europos Taryba.

⁷⁵ Vakarų Balkanams skirtas bendras kovos su terorizmu veiksmų planas, 2018 m. spalio 5 d., https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

⁷⁶ [Komunikatas dėl itikinamos plėtos perspektyvos ir didesnio ES įsipareigojimo Vakarų Balkanų šalims. COM\(2018\) 65, p. 10; https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/10/23/joint-press-statement-eu-western-balkans-ministerial-forum-on-justice-and-home-affairs/](https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/10/23/joint-press-statement-eu-western-balkans-ministerial-forum-on-justice-and-home-affairs/) ir https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/news/docs/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf

⁷⁷ Alžyru, Armėnija, Bosnija ir Hercegovina, Egiptu, Izraeliu, Jordanija, Libanu, Maroku, Tunisu ir Turkija.

Komisija ir EIVT taip pat sustiprins savo įsipareigojimą bendrai veikti su **tarptautinėmis organizacijomis**, pvz., NATO, Interpolu, Finansinių veiksmų darbo grupe (FATF) ir Pasauliniu kovos su terorizmu forumu, taip pat su tokiais svarbiausiais strateginiais partneriais kaip Jungtinės Valstijos, Kanada, Naujoji Zelandija ir Tarptautinė kovos su „Da'esh“ koalicija, kad galėtų keistis patirtimi, puoselėti glaudesnę bendradarbiavimą, be kita ko, keičiantis informacija apie interneto ir socialinės žiniasklaidos vaidmenį, ir stiprinti gebėjimus vykdyti su prevencija susijusius tyrimus. Pasaulio mastu ES ir toliau skatins pilietinės visuomenės, visuomeninių ir bendruomeninių veikėjų įgalinimą kurti reagavimo priemones, skirtas pažeidžiamiesiems asmenims apsaugoti ir atspariai visuomenei remti.

ES išorės saugumo koncepcija pagal bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP) ir bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP) ir toliau bus esminis ES pastangų kovoti su terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu elementas, kurį įgyvendinant bus stiprinamas stabilumas ir ginami Europos saugumo interesai. EIVT padedamas vyriausiasis įgaliotinis ir pirmininko pavaduotojas ir toliau atliks itin svarbų vaidmenį stiprinant strateginę ir operatyvinę bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, visapusiškai naudodamasis savo išorinėmis priemonėmis, pvz., pasitelkdamas aukšto lygio dialogus kovos su terorizmu klausimais, kovos su terorizmu / saugumo ekspertų tinklą ES delegacijose ir, kai aktualu, BSGP misijas ir operacijas.

PAGRINDINIAI VEIKSMAI

Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis ir pirmininko pavaduotojas atitinkamai:

- stiprins bendradarbiavimą su Vakarų Balkanų partneriais šaunamųjų ginklų srityje;
- derėsis dėl tarptautinių susitarimų su pietinėmis kaimyninėmis šalimis, kad būtų keičiamasi asmens duomenimis su Europolu;
- aktyviau imsis bendros veiklos su tarptautinėmis organizacijomis;
- stiprins strateginę ir operatyvinę bendradarbiavimą su kitais regionais, pvz., Saheliumi, Somalio pusiasaliu, su kitomis Afrikos šalimis ir svarbiausiais Azijos regionais.

Europos Parlamentas ir Taryba raginami:

- leisti pradėti derybas su pietinėmis kaimyninėmis šalimis siekiant sudaryti sąlygas

IŠVADOS

Terorizmo grėsmė yra tikra, didelė ir, deja, ilgalaikė. Todėl reikalingas atnaujintas ir tvarus įsipareigojimas dirbti kartu siekiant atremti šią grėsmę. Terorizmo akivaizdoje reikalinga vienybė, nes teroristai siekia skaidyti. Būsima veiksmų kryptis išdėstyta ES kovos su terorizmu darbotvarkėje.

Siekdama atlikti ir koordinuoti šį darbą, Komisija paskirs **kovos su terorizmu koordinatorių**, kurio užduotis – bendradarbiaujant su Tarybos ES kovos su terorizmu koordinatoriumi, atitinkamomis ES agentūromis ir Europos Parlamentu, Komisijoje koordinuoti įvairias ES politikos kryptis ir finansavimą kovos su terorizmu srityje, įskaitant bendradarbiavimą ir koordinavimą su valstybėmis narėmis.

Įtraukumu ir teisėmis grindžiamas mūsų Sąjungos pagrindas yra geriausia mūsų apsauga nuo terorizmo grėsmės. Įtrauki ir svetinga visuomenė, kurioje visapusiškai gerbiamos visų asmenų teisės, yra visuomenė, kurioje teroristams taps sudėtingiau radikalizuoti ir verbuoti. Turime visi kartu saugoti, stiprinti ir ginti mūsų pagrindines demokratines vertybes nuo tų, kurie siekia jas pakirsti. Todėl turime investuoti į socialinę sanglaudą, švietimą ir įtraukia visuomenę, kurioje kiekvienas galėtų jausti, kad jo tapatybė yra gerbiama ir kad jis tikrai yra bendruomenės dalis.

Minėta ES kovos su terorizmu darbotvarkė grindžiama galiojančiomis politikos priemonėmis bei dokumentais; ja bus sustiprinta ES sistema, siekiant toliau tobulinti grėsmių ir rizikos numatymą, radikalizacijos ir smurtinio ekstremizmo prevenciją, žmonių ir infrastruktūros objektų apsaugą, be kita ko, užtikrinant išorės sienų saugumą ir veiksmingai reaguojant po išpuolių.

Nors šioje darbotvarkėje skelbiamos tam tikros naujos priemonės, įgyvendinimas ir vykdymo užtikrinimas yra svarbiausi aspektai ir turi būti bendrai stengiamasi tai užtikrinti, pradedant greitu teisinės sistemos priėmimu bei taikymu ir baigiant greitesniu priemonių poveikiu jų taikymo vietoje. Komisija dirbs kartu su valstybėmis narėmis ir nuolat informuos Europos Parlamentą, Tarybą ir suinteresuotuosius subjektus ir juos įtrauks į visus atitinkamus ES kovos su terorizmu darbotvarkės įgyvendinimo veiksmus.